
Rapport intermediar a regard la fusiun dals cumüns Guarda/Giarsun, Lavin, Susch, Zernez/Brail

Approvà a man da las votantas e dals votants:

Cussagl da cumün da Guarda, als 30-01-2012 / 14-02-2012

Magistrat da Lavin, als 30-01-2012 / 15-02-2012

Cussagl da cumün da Susch, als 24-01-2012 / 14-02-2012

Suprastanza dal cumün da Zernez, als 30-01-2012 / 13-02-2012

Register

1. INTRODUCZIUN DALS PRESIDENTS CUMÜNALS	4
2. SITUAZIUN DA PARTENZA.....	8
2.1. Cundiziuns politicas generalas.....	8
2.2. Situaziun da partenza Chantun Grischun.....	8
2.3. Refuorma territoriala e cumünala grischuna.....	8
2.3.1. Böts.....	9
2.3.2. Strategias.....	9
2.3.3. Masüras da realisaziun pro'ls cumüns	9
3. ORGANISAZIUN ED ANDAMAINT DAL PROGET	10
3.1. Organisaziun dal proget	10
3.2. Andamaint dal proget	11
3.3. Survista da las sezzüdas ed occurenzas d'infuormaziun:	11
3.4. Prosems pass.....	12
4. IL TERRITORI DAL NOUV CUMÜN (PERIMETER)	13
5. IL NOUV CUMÜN	14
5.1. Viver, abitar e lavurar	14
5.2. Ün cumün cun forza	14
6. DECIDER ED AS PARTECIPAR I'L NOUV CUMÜN	14
6.1. Votaziun a l'urna	14
6.2. La radunanza cumünala.....	14
6.3. Il cussagl da cumün.....	14
6.4. Organisaziun dal nouv cumün.....	15
6.5. Iniziativa e referendum.....	15
6.6. Nom e vopna dal cumün nouv.....	16
6.7. Cumpetenzza per relaschs	17
6.8. Lingua e cultura.....	17
6.9. Cooperaziuns e consorzis	17
7. L'ORGANISAZIUN OPERATIVA	19
7.1. Scoula	19
7.2. Administraziun cumünala	22
7.3. Persunal – contrats da lavur existents.....	22

7.4. Gestions tecnicas	22
7.5. Servezzan forestal.....	23
7.6. Lavuratori	23
7.7. Pumpiers	23
7.8. Agricultura, alps e pas-chs	23
7.9. Chamonnas cumünalas.....	24
7.10. Vias da god e vias champestras	25
7.11. Cumischiuns e rapreschantanzas dals cumüns	25
7.12. Tunnel Munt la Schera	25
8. FINANZAS / PÈ D'IMPOSTAS	25
8.1. Situaziun da partenza pro'l chantun	25
8.2. Situaziun da partenza pro'ls cumüns.....	26
8.3. Möd d'agir / supposiziun per l'elavuraziun da la planisaziun da finanzas.....	27
8.3.1. Analisa finanziaria Zernez/Brail 2006 - 2015.....	28
8.3.2. Analisa finanziaria Susch 2006 - 2015	29
8.3.3. Analisa finanziaria Lavin 2006 - 2015	29
8.3.4. Analisa finanziaria Guarda/Giarsun 2006 - 2015.....	30
8.3.5. Analisa finanziaria dals quatter cumüns 2006 - 2015.....	31
8.4. Planisaziun da finanzas.....	32
8.4.1. Aigna finanziaziun.....	32
8.4.2. Chapital agen.....	33
8.4.3. Chapital ester.....	34
8.4.4. Investiziuns nettas	35
8.4.5. Riassunt plan da finanzas	36
8.5. Taxas	36
9. CUMÜN DA VASCHINS	38
10. CORPORAZIUNS DA BASELGIA	38
11. CUNVEGNA DA FUSIUN	39
12. RIASSUNT DA LAS CONCLUSIUNS	40

1. INTRODUCZIUN DALS PRESIDENTS CUMÜNALS

Maria Morell, capo dal cumün da Guarda:

Per mai es stat la lavur da proget da fusiun üna sfida. Üna cumbinaziun dad incletta e fiduzia vicendaivla. Ün process da cooperaziun e persvasiun, ün dar ed ün tour, ün far cumpromiss. La lavur cooperativa ha savü persvader cha quist es ün bun e fich important proget. Tenor meis avis esa uossa da tour per mans il proget da fusiuns e manar quel ad ün bun esit. La fusiun chi'd es previssa uossa, e chi crescha da suot insü, vegn sustgnüda dal chantun.

La persvasiun ch'üna fusiun saja üna buna chosa es eir l'avis dal cussagl da cumün da Guarda. El approuva unanimamaing il rapport intermediar da fusiuns. Che significhescha üna fusiun pel cumün da Guarda? Ir incunter ad alch incuntschaint es adüna üna sfida. Il cussagl da cumün es pero persvas cha la fusiun porta eir blers avantags. Üna fusiun da la schanza da rinforzar il pitschen cumün cun amo trais oters e da posizionar plü bain il nouv cumün illa regiun ed invers il chantun. Uniun fa forza ed insembel eschan plü ferms. Alchüns preferissan il perimeter dal cumün fusiunà amo plü grond, saja quai da Zernez amunt o eir vers aval. Però aint ils ögls dals cusgliers es quist, al mumaint dad hoz, il dret pass.

Ün cumün grond cun bod 2'000 abitants ha eir la pussibilità dad avoir in avegnir darcheu ün'aigna scoula, manar svesa la gestiun forestala ed eir avoir ün agen corp da pumpiers. Ils consorzis, chi's ha s-chaffi per spargnar sinergias, funcziunan hoz bain, però importan üna gronda part finanziaria dal büdschet e rendaint cumünal. A quellas radunanzas consorzi-
alas e discussiuns piglian unicamaing part duos delegats da cumün. La radunanza cumünala nu po dimena directamaing tour ingün'influenza e posizun invers ils cuosts büdschetats o realisats. Culla fusiun pon gnir manats tuot ils mandats dal cumün nouv. In meis ögls fich important es il dret da las abitantas ed abitants da's participar a las decisiuns. Sper il dret da votumaziun e da tscherna a l'urna, pon els eir far ün referendum cunter ün proget stat decis da la radunanza cumünala e pretender cha l'affar vegn suottamiss a l'urna. Fingia 50 votantas e votants han il dret da lantschar ün referendum o ün'iniziativa.

Ün fat es, ch'in noss cumüns nun esa bod na plü pussibel da chattar la glied capabla e cumpetenta per occupar ils posts vacants in cussagl cumünal. Las incumbenzas dal dicasteri vacant han tuot tenor da gnir scumpartidas süls cusgliers restants. In ün sistem da miliz es quai tuot oter sco simpel. Lapro vegn cha las incumbenzas d'vaintan adüna plü complexas e las pretaisas da la vart dal chantun ed in quel connex eir las aspettativas da la populaziun creschan. Causa il grond incharg da lavur sun adüna damain votants pronts da's metter a disposiziun e da's expuoner a la critica.

Ir incunter ad üna fusiun vuol dir esser cunfruntà cun alch per part amo incuntschaint, as orientar da nouv e müdar il möd da pensar illa politica cumünala. Mincha votant da nos cumüns Guarda fin Zernez po legier la broschüra ed il rapport intermediar ed es bod sül nivel da quels chi han lavurà fin quà vi dal proget.

Per prosseguir cul proget da fusiuns giavüscha a tuots üna bun'incletta e fiduzia vicendaivla.

Linard Martinelli, cuvi dal cumün da Lavin:

Il magistrat ha fat bun in sia sezzüda dals 30 da schner 2012 quist rapport intermediar e cun quai confermà ch'el sta davo quist proget da fusiun dals cumüns Guarda – Lavin – Susch – Zernez. Il magistrat da Lavin sustegna cun quista decisiun la lavur da la grupp operaiva.

Almain daspö il 2003 ed eir plü lönch es gnüda pro radunanzas cumünalas adüna darcheu la dumonda davo ün'eventuala fusiun da cumüns. Talas discussiuns vaivan eir conjuntura i'ls ultims ons. Il Chantun surdà adüna daplü lezchas als cumüns. Cumüns illa grondezza da Lavin pon schoglier quistas lezchas per regla be insembel cun oters cumüns. Perquai vaina consorzis, collavuraziuns e cumünanzas per da tuottas sorts lezchas. Quai chi gniva susutgnü fin qua eir dal Chantun para da perder seis scharm (!). Il Chantun, dimena il Grond Cussagl sco quel bratsch chi decretescha las reglas, less far flus culs consorzis. Üna nov'egualisaziun da finanzas cun novas respunsabilitats pels cumüns es gnüda sbüttada. La prosma versiun starà bainbod davant porta, eir perquai cha nus tilla vain acceptada da princip sün nivel federal.

Ün cumün fusiunà sco preschantà, in quella situaziun geografica e cun quella surfatscha, es plü important co'ls 4 cumün(in)s cha nus eschan uossa. El sarà il partenari important pels centers in Engiadina Bassa, Engiadin'Ota e pel cumün da Val Müstair. El sarà però eir il vaschin direct da Tavo e Clostra e po far valair seis bsögns cun daplü forza. Turisticamaing fa il cumün nouv intant part a tuottas duos DMOs in Engiadina e fuorma ün bun toc da la regiun dal Parc Naziunal Svizzer, cun center dal parc e la perla da tal sü Macun. Eir quai dà la pussibilità per üna funcziun d'importanza regiunala o eir ün pa daplü.

La populaziun da Lavin ha ris-chà avant bundant 10 ons da fabricar üna nouva chasa da scoula. Quai ha manà ad üna situaziun finanziaria pac allegraivla. Eir perquai cha'l cumün s'ha stuvü muossar solidaric i'ls ultims ons cun sustgnair „investiziuns d'importanza regiunala“ in oters cumüns, nu s'haja pudü diminuir quella chargia sco giavüschà. In connex cun quista fusiun s'haja eir stuvü reponderar la situaziun da la scoula ed il ris-ch dad avant 10 ons pudess uossa as muossar sco schanza. Ün lö da scoula primara Lavin para, eir grazcha a cifras da naschentschas allegraivlas i'ls cumüns Susch – Lavin – Guarda, imaginabel.

Eu, e cun mai il magistrat da Lavin vezzain blers buns argumaints, chi ans persvadan da quist proget! Per blera lavur in cumün dovrain nus tuots eir inavant blers cours, cheus ed amo üna jada tants mans ed abitants ingaschats da buna vöglija.

Fain quel pass als 21 gүн 2012 ed unin las bunas ideas e la forza politica pel bön da nos cumün e da nossa regiun.

Cun amiaivels salüds ed ota stima, vos Cuvi Linard Martinelli

Emil Müller, capo dal cumün da Susch:

Il cussagl da cumün da Susch ha decis in sia sezzüda dals 24 schner 2012 unanimamaing da proseguir cul proget da fusiun il sen dal rapport intermediar quia agiunt.

In resguardond la situaziun politica naziunala e chantunala (refuorma dals territoris missiva cha'l Grond Cussagl ha sancziunà avant ün on cun gronda majorità da vuschs) e pustüt eir

in resguardond l'iniziativa dal pövel pendent (fünfzig Gemeinden sind genug) es il cussagl da cumün da l'avis cha nus dessan agir proactiv e na reagir sün fats.

Sco capo da Susch suna persvas cha quista fusiun porta gronds avantags natüralmaing pustüt eir ill'administraziun. Üna simila collavuraziun permetta da professionalisar l'organisaziun da noss cumüns usche chi'd es eir pussibel da zavrar plü bain las incumbensas strategicas da las incumbensas opperativas.

Per la populaziun as po darcheu dar inavò üna part da l'autonomia e pustüt ün toc democra- tia cun quai chi's proverà a schoglier plü blers consorzis intercommunals pussibels uschea cha eir las cumpetenzas finanzialas nun han plü da gnir delegiadas ad ün rapreschantant cumünal dimpersè restan pro'l votant.

Eu sun persvas cha eir il perimeter es il dret , adonte ch`eu avess plü gugent dafatta vis il perimeter dal circol Sur Tasna sainza Tarasp. Però cun quist perimeter pudaina rinforzar l'Engiadina centrala quai voul dir cha eir in avegnir nun existerà l'Engiadina be our da Scuol e San Murezzan. A l'incuntrari, il nouv cumün da Zernez po giovar üna fich gronda rolla sco scharnier tanter l'Engiadin`Ota e l'Engiadina Bassa sco eir tanter las destinaziuns turisticas Top Engadin e TESSVM.

Cun quai chi's tratta pro quists cumüns in dumonda tuot vairamaing da cumüns fermes da finanzas as po eir spettar cha las taxas e'l pè d'impostas as rechateran eir in avegnir ca. Ill'otezza sco chi sun uossa las plü bassas. Eir las investiziuns previssas stuvesan esser pussiblas da gnir realisadas sainza restricziuns plü grondas.

Eu sun persvas chi da sgüra eir dischavantags cun üna simila fusiun, però eu craj cha nus hajan chattà per tuot ils problems cuntschaints soluziuns acceptablas uschè chi's po far quis- ta nozza sainza stuvair tmair chals abitants dad ün o da tschel cumün stuvesan acceptar gronds dischavantags.

Natüralmaing cha usche ün pass da gronda portata es be pussibel da realisar scha tuots demuossan üna tscherta toleranza e acceptanza vicendaivla.

In quel sen sperescha cha nus tuots possan metter als 21 gün 2012 ün schi aint l'urna e de- cider cun üna gronda majorità per quista fusiun.

Cun ota stima vos capo cumünal Emil Müller

René Hohenegger, president dal cumün da Zernez:

La suprastanza cumünala da Zernez ha acceptà unanim il rapport intermediar sco aggiunt. La suprastanza cumünala nu s'ha fat simpel in sia decisiun, tantplü d'avair la furtüna d'esser ün dals cumüns gronds i'l chantun Grischun cun üna structura d'organisaziun chi funcziuna.

Nus eschan consciants cha üna fusiun cun sias consequenzas es ün grond pass e ch'ella nu vegn inceletta da tuots, impustüt sül nivel emoziunal. Structuras creschüdas sur decennis vegnan tuottafat renovadas e tuot la structura d'organisaziun nu sarà plü la veglia.

Sco direcziun politica e strategica dal cumün vezzain nus la lezcha d'üna suprastanza cumünala da vaira i'l avegnir e da s-chaffir üna basa ideala pel bainstar sün lunga vista da nosssa cumünanza.

Nus eschan gnüts al facit, eir scha Zernez rapreschainta ün dals cumüns importants da nos chantun, gnissan nus adüna plü pitschen ed uschè main important scha gessan inavant tuot sulet, perche cha'ls oters gnaran plü gronds ed importants.

La perspectiva finanziaria d'ün cumün fusiunà as po, davo avoir fat calculaziuns fundadas, sgür valütar sco sana e ferma avuonda per partir in ün avegnir cumünaivel cun success. La nouva suprastanza cumünala gniss rinforzada in sias cumpetenzas, causa chi's pudess desister sün diversas collavuraziuns e consorzis ed uschè suottastess la respunsabilità darcheu direct a la suprastanza cumünala.

Cun nüzziar las sinergias stan a disposiziun ulteriuras resursas i'l sector da persunal ma eir i'l sector financial, chi varan in seguit üna gronda meglioraziun da qualità pels abitants.

Il proget da fusiun nun es hoz per Zernez da grond'importanza, ma sco cumün cun üna lunga vezzüda as sto schoglier hoz, quai cha daman sarà indispensabel!

Perquai sperain nus cha vus, stimadas votantas e stimats votants, confermais la fusiun cun ün schi pel bainstar d'ün „ferm” Zernez.

Cun ota stima René Hohenegger, president cumünal Zernez

2. SITUAZIUN DA PARTENZA

2.1. Cundiziuns politicas generalas

La tematica da las refuormas dals cumün ha guadagnà dinamica i'ls ultims ons. Basond süls müdamaints da las cundiziuns generalas dals ultims ons esa da far quint cun ün ulteriur rinforzimaint da la collavuraziun. I's muossa adüna plü ferm, cha megl'dramaints considerabels pon be gnir raggiunts tras refuormas da structura fundamentalas (fusiuns). Il numer dals cumüns svizzers s'ha diminui cuntinuadamaing d'ürant ils ultims ons. Impustüt la diminuaziun daspö l'on 2000 da ferm in ögl.

La discussiun sur da fusiuns da cumüns vain lantschada per regla tras ponderaziuns davart il numer d'abitants optimal dals cumüns. La literatura nu vegn però daperüna in quist punct. Surtuot in nossa regiun, ingio chi regna üna structura geografica fich differenta, pudess quai esser il fos punct da partenza. I dependa bler daplü dad oters criteris chi ston funcziunar insembel (argumaints economics, istorgia, geografia etc.).

2.2. Situaziun da partenza Chantun Grischun

In ün stüdi dal uffizi da cumüns, publichà illa Ginfo I/2000, vegna rendü attent süll'importanza da la collavuraziun intercumünala in Grischun. Uschè daja pel mumaint daplü cooperaziuns intercumünalas co cumüns. Cun quist fat as haja pudü schoglier insembel blers problems, cun quals ils cumün d'eiran confrunts. Dasper ils aspects positivs as constata eir cunfins pro las collavuraziuns intercumünalas. Pro'ls aspects negativs toccan:

- mancanza democratica
- pitschna flexibilità
- problematica da tscherner delegiats adattats.

Illa missiva da la Regenza, a man dal Grond cussagl (quadern no. 20/2008 – 2009) a regard la reorganisaziun da l'egualisaziun da finanzas e da la repartiziun da las incumbenzas tanter il chantun ed ils cumüns, comunichescha la Regenza il seguaint: „L'egualisaziun da finanzas i'l chantun – chi consista d'üna egualisaziun da finanzas directa ed indirecta – muossa considerabels manguels. Ella cuntegna diversas contribuziuns unicas, chi sun tanter oter dependentas dal cumportimaint regard las sortidas e dal pè d'impostas. L'egualisaziun da finanzas nun es transparent, greiv a manar e dà fosas stimulaziuns. Implü consistan hoz tanter chantun e cumüns ün intratschamaint da lezchas e finanziaziuns na survisibel cun grondas dependenzas vicendaivlas, duplicitats administrativas e respunsabilitats“. Il bsögn da refuorma structural, impustüt cun fusiuns cumünalas, nu d'eira mai miss in dumonda. Cha las votantas ed ils votants han sbüttà be per pac dal 2010 il proget da votaziun, dependaiva impustüt da las premissas – na cleras – sü'l sector da scoula, social e da sandà. Uossa cha la finanziaziun da chüra e d'ospital es reglada nouv e cha la ledscha da scoula vegn trattada a fin in marz 2012 dal Grond cussagl, s'haja survendschü quists obstaculs.

2.3. Refuorma territoriala e cumünala grischuna

La Regenza ha preschantà al Grond cussagl illa sessiun dal favrer 2011 ün rapport sur da la refuorma territoriala e cumünala e fuormulà in quel ils seguaints böts e las seguaintas strategias:

2.3.1. Bötis

- Las structurass statallas dëssan gnir drizzadas consequaintamaing a las pretaisas da dovairs actualas e futuras.
- L'abilità da prestaziun, la forza d'aigna finanziaziun e l'aigna respunsabilità dals cumüns politics dëssan gnir rinforzadas.
- Ils cumüns dëssan schoglier lur lezchas uschè bain sco pussibel autonomamaing, i'l segn da l'abitant, effectivmaing e bunmarchà.
- Las premissas per la structuraziun nouva da l'egualisaziun da finanzas dëssan gnir meglradas.
- La simplificaziun da las structurass sül s-chalin regional dëss meglrar la trasparenza e la sgürezza giuridica sco eir meglrar las premissas per la realisaziun dals dovairs regiunals.

2.3.2. Strategias

- Tras üna cuntinuaziun da la refuorma territoriala, iniziada tenor la metoda da bottom-up (da suot insü), dëss gnir diminui il nomer dals cumüns fin l'on 2020 sün 50 fin 100. A lunga vista dëss quist nomer gnir sbassà sün suot 50 cumüns.
- Tras la refuorma territoriala chi vegn fixada cul dret costituziunal tenor la metoda top-down (da sura ingio), dëss gnir structurà il chantun in trais s-chalins statals: chantun, regiun, cumün.
- La refuorma territoriala necessaria dëss gnir discutlada, decissa e realisada in etappas. Uschè dëssa gnir decis da cas a cas sur da la surdatta da lezchas a la regiun.
- La refuorma territoriala dëss gnir realisada independentamaing da la discussiun davart il müdamaint dal sistem d'elecziun dal Grond cussagl.

2.3.3. Masüras da realisaziun pro'ls cumüns

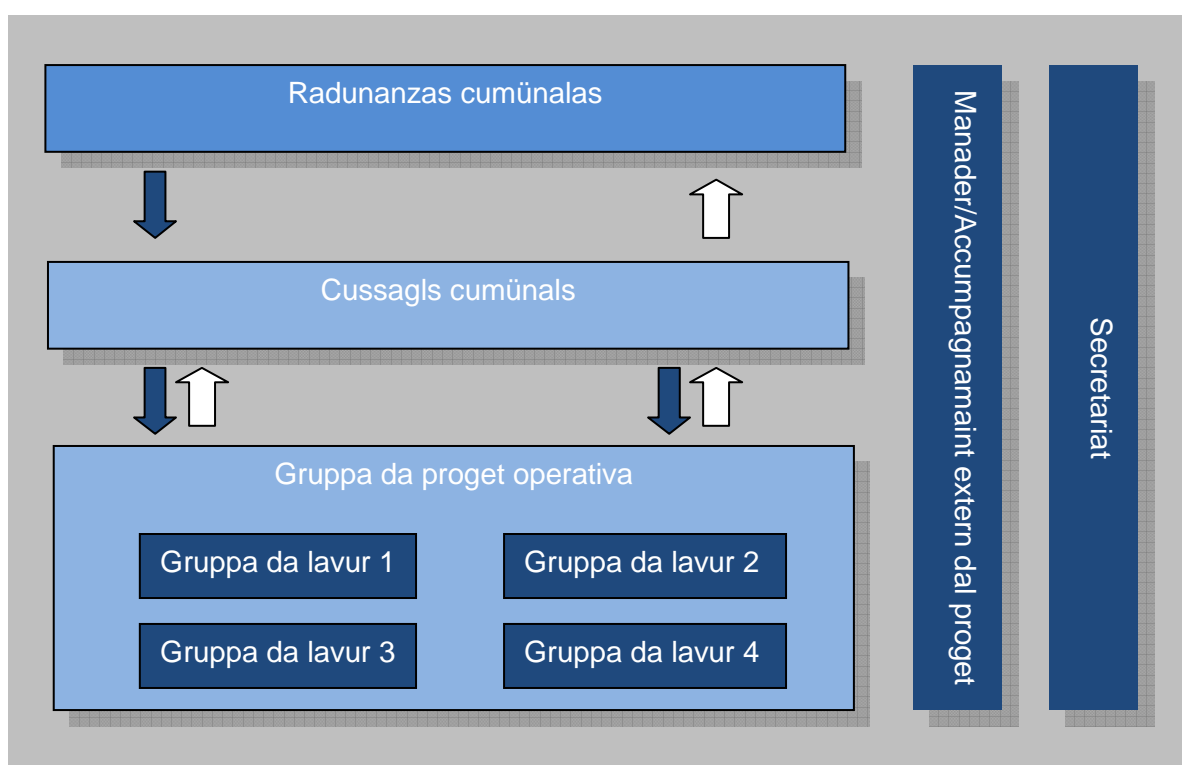
- Eir in avegnir dëssan las fusiuns da cumüns gnir introdüttas e decissas al lö.
- Votumaziuns intercumünalas e votumaziuns circuitallas davart las fusiuns dëssan gnir pussibilitadas suot consideraziun da tschertas premissas.
- Impedimaints da fusiuns ill'egualisaziun da finanzas ed in chomps da la politica secturala dëssan gnir diminuits ed incuraschimaints per la promoziun da fusiuns da cumüns dëssan gnir rinforzats.
- Fusiuns cumünalas dëssan gnir sustgnüdas finanziälmaing be pro quellas chi piglian resguard süls spazzis da promoziun chi sun gnüts fixats da la Regenza.
- L'instrumentari da promoziun dëss gnir modificrà uschè, cha eir plü grondas fusiuns pon profiter. Il sustegn finanziäl as dëss orientar cumplettamaing a la pracha d'hozindi.
- Ils mezs da sustegn necessaris dëssan gnir miss d'vart i'l fondo da l'egualisaziun da finanzas.
- Pro la realisaziun da lezchas chantunals, süls chomps relevants da la politica secturala, s'orientescha il chantun vi dals spazzis da promoziun stats fixats da la Regenza.

Il Grond cussagl ha respus in tuot 24 dumondas strategicas in connex culla refuorma territoriala e cumünala. Al listess mumaint ha el decis davart müdamaints da ledschas e cun quai davart masüras concretas, chi diminuischan impedimaints da fusiuns cumünalas. Il parla-

maint d'eira unanimamaing dal maniamaint, cha'l chantun saja hozindi surstructurà e chi saja dat ün bsögn d'agir regard refuormas. Las structuraz cumünalas d'hozindi cun lur consorzis e fuormas da collavuraziun intercumünalas nu bastan plü per evader las sfidas ed accumplir ils bsögns dal futur. Sco böt a mez lunga vista (fin l'on 2020) vegna tut in ögl d'üna gronda majorità dal Grond cussagl ün nomer da cumüns tanter 50 e 100. Cun üna pitschna majorità sustegna il Grond cussagl a lunga vista üna diminuaziun dal nomer da cumüns da suot 50. Pel Grond cussagl esa evidaint, cha las fusiuns cumünalas dessan crescer da suot insü e cha quistas vegnan promovüdas dal chantun.

3. ORGANISAZIUN ED ANDAMAIN DAL PROGET

3.1. Organisaziun dal proget

Per pudair realisar il proget da fusiun plü bain pussibel, vegn quel elavurà sün trais s-chalins. La lavur da detagl vegn evasa da la gruppa da proget operativa chi'd es partida aint in quatter gruppas da lavur. Ils resultats vegnan discuss preliminariumaing dals cussagls da cumün per tils preschantar in seguit a las radunanzas cumünalas. Indicaziuns e bsögns da la populaziun vegnan lura darcheu tuts incunter dals cussagls cumünals e rinviats a la gruppa da proget operativa per l'elavuraziun. La coordinaziun vegn fatta dal manader e da l'accumpnader extern da proget sco eir dal secretariat.

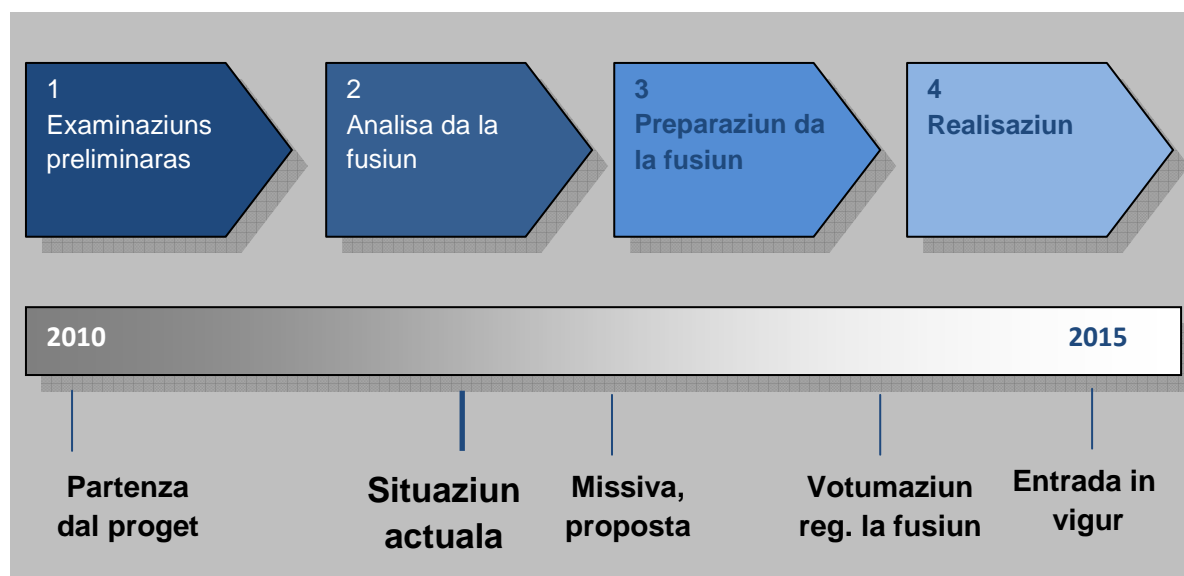
La grupp da proget operativa consista seguaintamaing:

Gruppa da proget operativa

Guarda/Giarsun	Maria Morell
Lavin	Linard Martinelli
Susch	Emil Müller (president grupp da proget operativa)
Zernez/Brail	René Hohenegger, Corsin Scandella, Roland Rodigari
Administraziun S-L-G	Robert Cantieni (fin 31.12.2011) / Fabian Schorta (a partir 01.01.2012)
Manader dal proget	Tino Zanetti; Zanetti & Partner Treuhand
Accumpagnamaint dal proget	Marcel Franziscus; Lischana Fiduziari SA
Secretariat	Danja Brunies
Uffizi da cumüns	Max Poltera, Simon Theus

3.2. Andamaint dal proget

Pel proget da fusiun sun previssas las seguintas fasas:

3.3. Survista da las sezzüdas ed occurenzas d'infuormaziun:

15-04-2010	Sezzüda d'introducziun e da coordinaziun da la grupp da proget operativa
19-05-2010	Occurenza d'infuormaziun per las autoritats ed il personal, cun preschentscha dal cussglier guvernativ Stefan Engler
01-06-2010 fin 19-01-2011	6 sezzüdas da la grupp da proget operativa
24-02-2011	Sezzüda cun rapreschantants dal cumün d'Ardez e cun rapreschantants dal consorzi da scoula A-Z

03-03 – 13-04-2011	2 sezzüdas da la grupp da proget operativa
marz/avril 2011	Infuormaziun als cussagls cumünals in occasiun da las sezzüdas dals cussagls da cumün
31-05-2011	Sezzüda da la cumischiun dal consorzi da scoula
31-08 – 22-09-2011	2 sezzüdas da la grupp da proget operativa
11-10-2011	Infuormaziun als cussagls da cumün
13-10-2011	Sezzüda da la grupp da proget operativa
25-10-2011	Sezzüda cun rapreschantants dals cumüns da vaschin
03-11-2011	Sezzüda cun rapreschantants da la Gestiu Forestala Macun e cull'administraziun forestala da Zernez
08-11-2011	Infuormaziun per las autoritats e pel personal
25-11-2011	Sezzüda da la grupp da proget operativa
25-11-2011	Occurenza d'infuormaziun per la populaziun
30-11 – 19-12-2011	2 sezzüdas da la grupp da proget operativa
11-01-2012	Sezzüda cun rapreschantants dals pumpiers PuMa ed Ardez/Guarda
18-01-2012	Sezzüda cun rapreschantants dals cumüns da vaschin
18-01-2012	Sezzüda da la grupp da proget administrativa
fin ils 03-02-2012	Approvaziun dal rapport intermediar tras ils cussagls da cumün
09-02-2012	Sezzüdas da la grupp da proget operativa
in seguit	Spediziun da la broschüra d'infuormaziun a la populaziun

3.4. Prossems pass

marz 2012

Indicaziuns da la populaziun a basa da la broschüra d'infuormaziun tramissa
Adattamaints/cumplettaziuns dal proget

avrigl 2012

Elavuraziun rapport/missiva e proposta
Elavuraziun dal contrat da fusiun
Occurenzas d'infuormaziun i'ls cumüns

mai 2012

Approvaziun rapport/missiva tras tuot ils cussagls cumünals

21 gÜN 2012

Al istess mumaint: votumaziun sur da la fusiun in tuot ils cumüns

lÜgl 2012 - december 2014

Preparaziun realisaziun da la fusiun:

- constituziun cumünala
- ledscha d'impostas
- elecziuns da las autoritats cumünalas
- organisaziun operativa
- ...

1. schner 2015: entrada in vigor

Per las preparativas da fusiun fin a l'entrada in vigor vegn installada üna suprastanza transitorica.

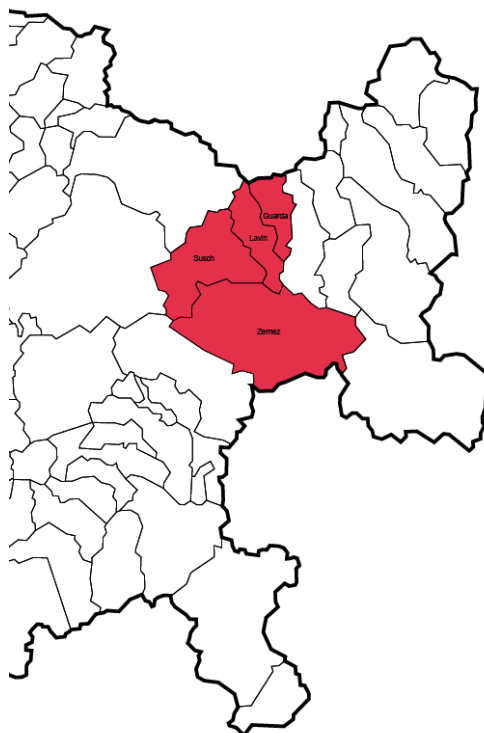
4. IL TERRITORI DAL NOUV CUMÜN (PERIMETER)

Ils cumüns Guarda/Giarsun, Lavin, Susch e Zernez/Brail han decis, davo cha S-chanf ed Ardez han comunicHà üna decisiun negativa, dad elavurar ün proget da fusiun.

Il nouv cumün vess üna surfatscha da 37'549 ha e füss cun quai, tenor la surfatscha, ün dals plü gronds cumüns da la Svizra. Cun 1820 abitantas ed abitants tockessa'l pro'ls gronds cumüns dal Grischun.

Cumün	abitants	surfatscha in ha
Guarda/Giarsun	164	3145
Lavin	223	4618
Susch	231	9395
Zernez/Brail	1202	20391
Total nouv cumün	1820	37549

stadi dec. 2011

La fusiun dad hoz quatter cumüns ad ün cumün correspuonda a la refuorma territoriala e cumünala dal Chantun Grischun. Cun quist pass pudessan gnir scholtas las vastas structuradas actualas cun blers consorzis ed otras fuormas da collavuraziun e s-chaffir lö ad ün nouv cumün, ferm ed orientà vers l'avegnir.

5. IL NOUV CUMÜN

5.1. Viver, abitar e lavurar

Mincha lö maina alch tuottafat special cun sai, quai regard cuntradas, qualitats turisticas, economicas e culturalas. Insembel vain s-chaffi ün lö attractiv per viver, abitar e lavurar e quai cun ün grond potenzial turistic.

5.2. Ün cumün cun forza

Il nouv cumün ragiundscha cun ca. 2'000 abitants ed üna surfatscha respettabla da sur 37'000 ha üna gronda forza in Engiadina sco eir i'l Chantun Grischun e regard tscherts temas dafatta sül s-chalin naziunal.

Sco nouv center turistic tanter l'Engiadina Ota e l'Engiadina Bassa/Val Müstair/Samignun pudessan uschè gnir s-chaffidas megltras premissas per la sporta turistica e pel cumün sco lö da lavurar e d'abitar. Il nouv cumün as preschantess sco center da l'Engiadina d'immez. El metta ün cunterpais considerabel invers l'Engiadin'Ota sco eir invers la part suot da l'Engiadina Bassa e po uschè eir fuormar e rinforzar nossa regiun.

6. DECIDER ED AS PARTECIPAR I' L NOUV CUMÜN

6.1. Votaziun a l'urna

La votaziun a l'urna es previssa sco plü ot organ dal nouv cumün. Ella decida sur da relaschs e müdamaints da la constituiun cumünala e da las ledschas cumünalas. Ad ella suottastà eir la cumpetenzza da decider sur da credits unics e chi's repetan sco eir la decisiun da vendas, cumpritas, barats da terrain funsil e d'immobiglias. L'urna es eir l'instanza chi tscherna ils commembers dal cussagl cumünal, il president cumünal, la cumischiun sindicatoria ed il cussagl da scoula. Uschè ha l'urna per gronda part las cumpetenzas cha las sigulas radunanzas cumünalas vaivan fin uossa.

Suot consideraziun dal nomer d'abitants, vegna desisti sün ün parlamaint cumünal.

6.2. La radunanza cumünala

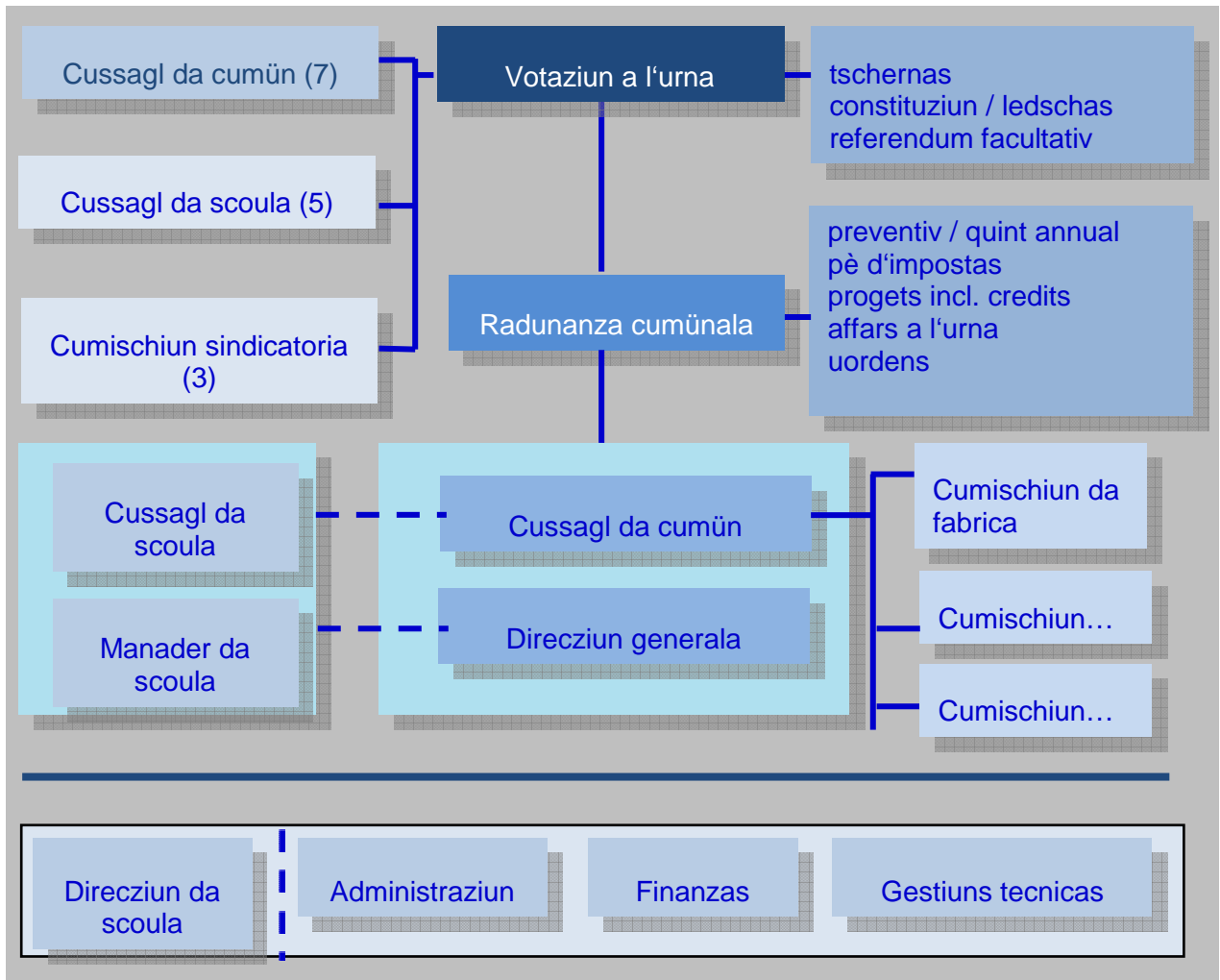
A la radunanza cumünala suottastan cumpetenzas vastas. Ella decida sur da relaschs e müdamaints da reglamaints ed uordens impegnativs; decida sur da las cumpetenzas finalas chi nu sun resalvadas a l'urna, decida finalmaing, respectivmaing resalvà il referendum pussibel, sur dal preventiv, sur da la fixaziun dal pè d'impostas e sur da l'approvaziun dal quint cumünal. Implü vegnan eir discutats tuot ils affars, chi vegnan plü tard suottamiss a l'urna per la votumaziun.

6.3. Il cussagl da cumün

Il nouv cussagl cumünal dess consistier our dad ün president o üna presidenta e ses commembers. El vegn elet a l'urna. Fingia las prümas elecziuns vegnan fattas sur tuot il perimenter da fusiun. Almain per la prüma perioda d'uffizi sun d'occupar ils sezs seguaintamaing: Brail, Guarda/Giarsun, Lavin e Susch han minchün il dret sün ün sez e Zerne ha il dret sün trais sezs. Il cussagl da cumün es abel da decider, sch'almain tschinch commembers sun preschaints. Il cussagl da cumün dess gnir organisà tenor principis moderns. Pro l'organisaziun dal cumün nouv vegnan separadas las incumbenzas politicas e strategicas dals affars operativs. Mincha commember dal cussagl cumünal es respunsabel per las de-

cisiuns politics e per la strategia da seis dicasteri. Implü dess el disponer da bunas colliaziuns cull'administraziun.

6.4. Organisaziun dal nouv cumün

6.5. Iniziativa e referendum

Il dret da las abitantas e dals abitants d'as participar a decisiuns dess gnir rinforzà. Sper il dret da votumaziun e da tscherna a l'urna, pon els eir far ün referendum cunter ün proget stat decis da la radunanza cumünala e pretender cha l'affar vegn suottamiss a l'urna.

La concepziun dal dret da referendum e d'iniziativa es da fixar culla stipulaziun da la nouva constituziun cumünala. A basa dals sclerimaints da las gruppas da proget, dessan fingià 50 votantas e votants avair il dret da lantschar ün referendum o ün'iniziativa.

6.6. Nom e vopna dal cumün nouv

Pro'l nom dal cumün as tratta „unicamaing“ dal nom da la nouv'organisaziun politica, da l'organisaziun administrativa e da la marca chi's preschainta vers inoura. Zernez es fich cuntschaint sco porta dal Parc Naziunal Svizzer. Da quist fat dess profiter eir il nouv cumün. Tenor ils sclerimaints, las ponderaziuns ed ils giavüschs esa gnü decis cha'l nouv cumün dess avair nom Zernez. Sco vopna dal cumün nouv esa previs da surtour quella da Zernez.

Ils ulteriurs noms dals cumüns vegnan natüralmaing mantgnüts:

6.7. Cumpetenzza per relaschs

Fuorma da relasch	Preparaziun	Consultaziun	Decisiun
Relasch e müdamaints da la constituziun cumünala	Cussagl da cumün / DG	Radunanza cumünala	Urna
Relasch e müdamaints da ledschas cumünalas	Cussagl da cumün / DG	Radunanza cumünala	Urna
Relasch e müdamaints: uordens	Cussagl da cumün / DG	Cussagl da cumün	Radunanza cumünala
Relasch e müdamaints da reglamaints	Cussagl da cumün / DG	Cussagl da cumün	Cussagl da cumün

6.8. Lingua e cultura

Il rumantsch, nos vallader, resta natüralmaing eir la lingua ufficiala dal cumün nouv. Tras il contact cullas abitantas e'ls abitants survegn nossa lingua amo daplü pais ed uschè po ün ferm cumün fusiunà eir dar impuls per la promoziun linguistica.

Las societats sun üna importanta part da noss cumüns. Id es important cha quistas sun eir activas in avegnir e chi vegnan sustgnüdas i'l listess rom sco fin quia. Locals dad inscunter cumünals sun eir da mantgnair inavant per l'adöver da las societats.

Nossas üsanças sun da mantgnair. Quistas pon gnir cuntinuadas independentamaing da la fusiun, perche cha las bleras üsanças vegnan manadas tras da noss uffants e per gronda part vegnan ellas organisadas e survagliadas da las autoritats da scoula e dals respunsabels. Ellas funcziunan hozindi, cul consorzi da scoula A-Z, fich bain e nu vegnan neir na influenzadas tras üna fusiun. Ün pa different guarda quai oura pro las üsanças chi basan sün fats politics sco p. ex. Cuvits. Quista tradiziun nu puderà gnir manada inavant sco fin uossa, perquai cha la structura as müdess fundamentalmaing. Ils respunsabels dal cumün nouv han però la pussibilità dad introdüer novas tradiziuns. Pussibel füss üna reintroducziun d'üna simila occurenza da tschernas sco chi's d'eira adüsà da la mastralia (circul Sur Tasna). Las tschernas tras il cumün d'urna pudessan gnir manadas tras, sper las tschernas in scrit, publicamaing e gnir accompagnadas dad acts culturals.

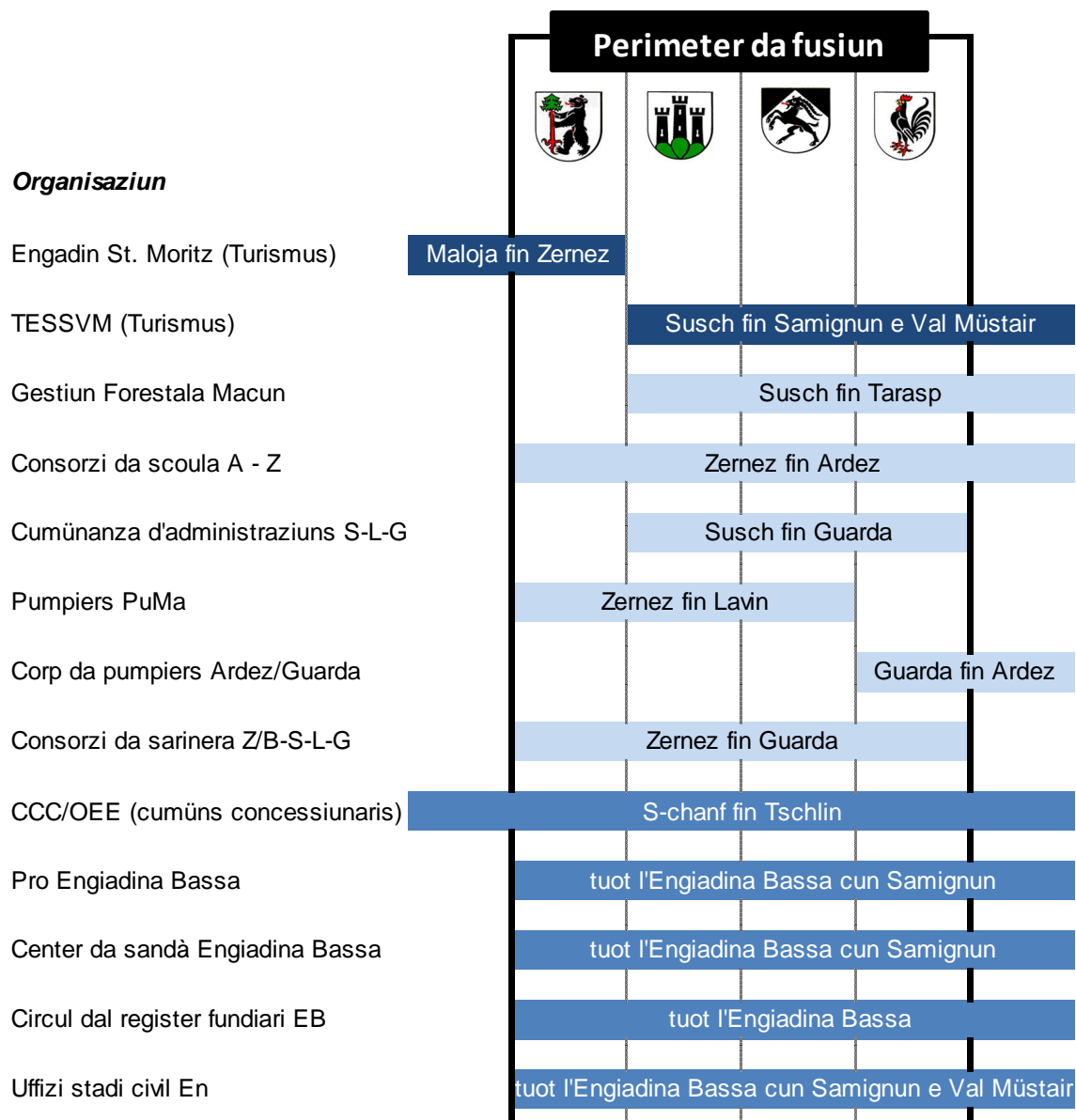
6.9. Cooperaziuns e consorzis

Ils cumüns in nossa regiun sun massa pitschens per schoglier svess diversas lezchas (sco p.ex.: scoula, forestal, pumpiers, allontanamaint d'arschaints, sandà e.u.i.). Perquai d'eiran e sun necessarias fin hoz las cooperaziuns ed ils consorzis.

Ün böt principal da la fusiun es, cha'l nouv cumün possa schoglier e realisar darcheu svess üna gronda part da seis dovairs. Cul schoglimaint da cooperaziuns e consorzis as poja desister sün ulteriuras nominaziuns da suprastanzas, delegiats e cumischiuns. Las delegaziuns da personas in gremis da cooperaziuns e consorzis nu significha be la delegaziun da lezchas, dimpersè eir la transmissiun da cumpetenzas e cun quai üna perdita d'autonomia cumünala. Commembers da suprastanzas, delegats e commembers da cumischiuns da las cooperaziuns e dals consorzis han bleras jadas daplü cumpetenzas co noss cussagls

cumünals. Eir perquai vegnan classificadas quistas organisaziuns sco pac democraticas. Las fuormas da collavuraziun d'hozindi muossan, cha las cooperaziuns ed ils consorzis chaschunan üna buna purziun da lavuors administrativas ed üna parallelità da lavuors strategicas ed operativas, chi mainan finalmaing cun sai cuosts supplementars. Noss consorzis e nossas cooperaziuns han ün grond potenzial da simplificaziun.

Survista da cooperaziuns, consorzis ed organisaziuns intercumünalas:

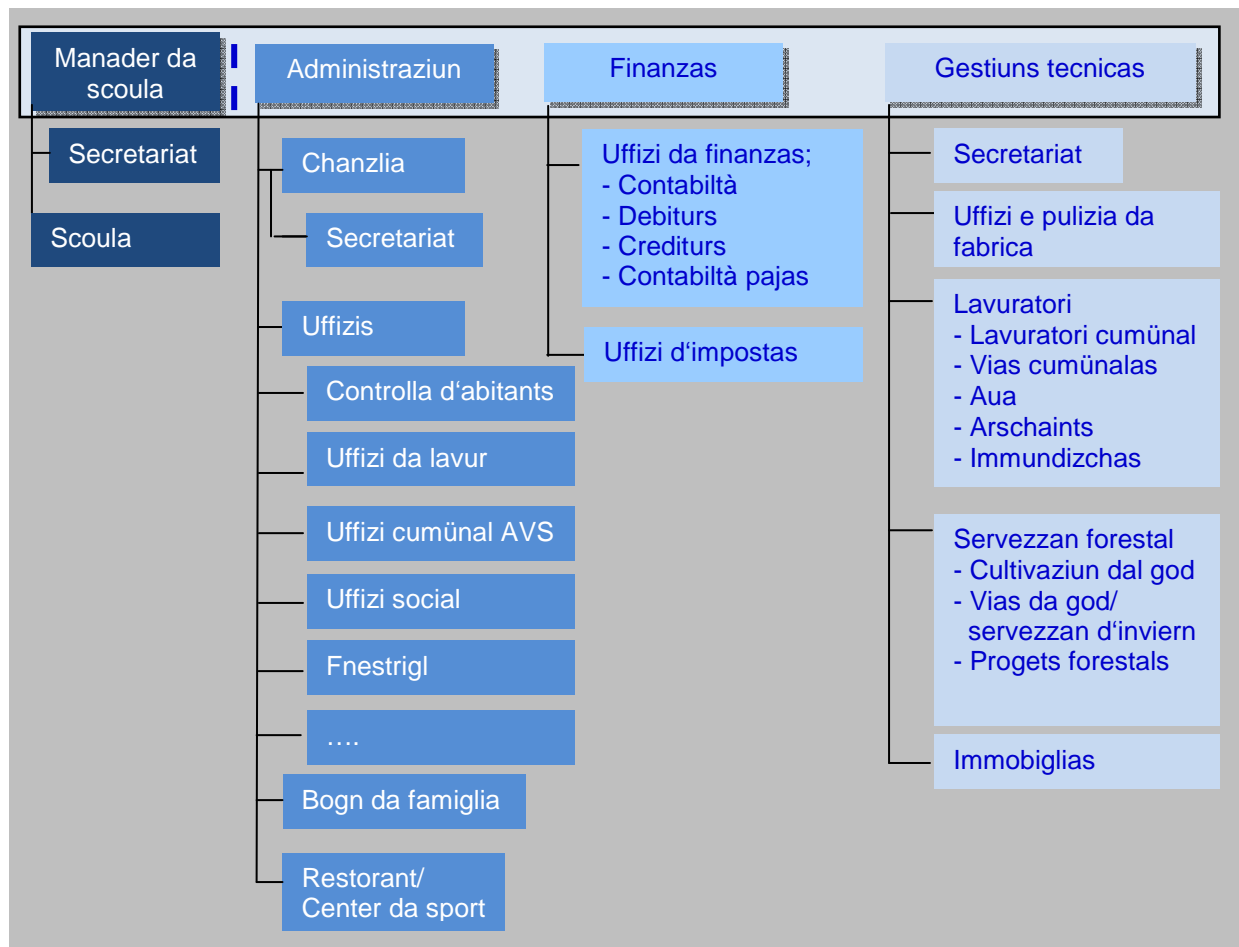

Il cumün nouv dess restar partecipà per intant vi da tuottas duos organisaziuns turisticas (Zernez/Brail = Engadin St. Moritz e Guarda/Giarsun, Lavin e Susch = **Turismus Engiadina Scuol Samignun Val Müstair AG**). El as po preschantar sco center tanter las duos organisaziuns ed uschè til esa dat üna rolla centrala in quist affar. Las organisaziuns Corporaziun dals cumüns concessiunaris/OEE, Pro Engiadina Bassa (PEB), Center da sandà Engiadina

Bassa (CSEB), Circul dal register fundiari EB ed Uffizi dal stadi civil En sun fingià organisadas regionalmaing. Quist dess pel mumaint eir restar uschè.

Las ulteriuras organisaziuns; Gestiu Forestala Macun (GFM), Consorzi da scoula A-Z, Cumünanza d'administraziuns S-L-G, Pumpiers PuMa, Corp da pumpiers Ardez/Guarda e Consorzi da sarinera Zernez – Guarda d'essan gnir organisadas nouv o lura gnir scholtas suot consideraziun dal termin da desditta. Culla fusiun o davo ün cuort temp transitoric, vegnan scholtas tuot las cooperaziuns e tuot ils consorzis pussibels (vair indicaziuns chi se-guan).

7. L'ORGANISAZIUN OPERATIVA

7.1. Scoula

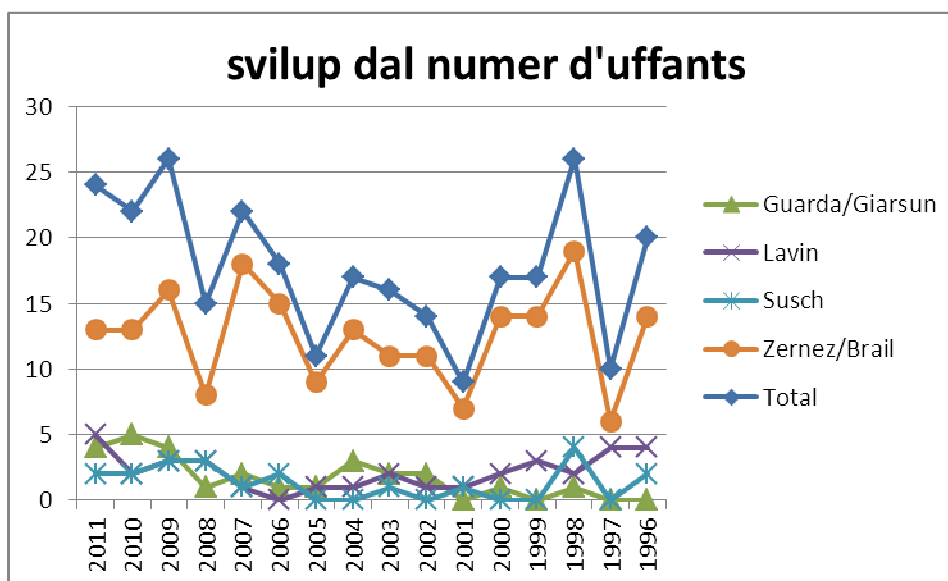
Ils affars da scoula tockan pro las lezchas las plü difficilas chi sun da schoglier pro'l proget da fusiun. Il consorzi da scoula A – Z es organisà bain ed ils partecipats sun per gronda part cuntaints cun quist'organisaziun. Perquai ch'Ardez nu's vulai va participar vi dal proget da fusiun, ha provà üna cumischiun missa aint aposta per la scoula, cun commembers da noss quatter cumüns sco eir d'Ardez, da chattar üna soluziun adequata. I füss stat plü simpel, sch'Ardez vess eir tut part al proget da fusiun, perche cha lura füss gnüda integrada la scou-

la plainamaing i'l nouv cumün. La soluziun da la cumischiun prevezzaiva, cha'l nouv cumün relascha üna cunvegna da prestaziun cun Ardez. Ils tschinch commembers dal cussagl da scoula derivessan dal nouv cumün. Al cumün dad Ardez füssa stat liber, da delegar üna persuna cun vusch consultativa i'l cussagl da scoula.

In december 2011 ha signalisà la populaziun d'Ardez, ch'els as voutan orientar vers Scuol. Quist fat influenzescha natüralmaing las trattativas, perche cha üna cunvegna da prestaziun füss statta previssa cun Ardez, ma na cun ün nouv cumün „Scuol e contuorns“. Quista situaziun ha chaschunà, cha la gruppa da proget operativa ha elavurà üna nouva soluziun. Ils sclerimaints han muossà, chi füss pussibel da manar üna scoula da Guarda fin Zernez, chi vess ün lö da scoula a Zernez ed ün a Lavin. Uschè pudess la fabrica vi da l'implant da la scoula a Zernez eir esser plü moderata ed i nu stessan gnir pajats ingüens fits ad Ardez per l'adöver da la chasa da scoula.

Abitants da las annadas 1996 – 2011, stadi 31-12-2011:

annada	Guarda/Giarsun	Lavin	Susch	Zernez/Brail	Total
2011	4	5	2	13	24
2010	5	2	2	13	22
2009	4	3	3	16	26
2008	1	3	3	8	15
2007	2	1	1	18	22
2006	1	0	2	15	18
2005	1	1	0	9	11
2004	3	1	0	13	17
2003	2	2	1	11	16
2002	2	1	0	11	14
2001	0	1	1	7	9
2000	1	2	0	14	17
1999	0	3	0	14	17
1998	1	2	4	19	26
1997	0	4	0	6	10
1996	0	4	2	14	20
Total	27	35	21	201	284

Nomer da scolars pel on da scoula 2011/12:

Lö da scoula Ardez; scoulina e scoula primara

	Ardez	Guarda/Giarsun	Lavin	Susch	Total
1. scoulina	5	1	1	2	9
2. scoulina	1	1	1	0	3
Total	6	2	2	2	12
1.-2. classa	8	5	2	1	16
3.-4. classa	8	2	3	1	14
5.-6. classa	10	1	4	0	15
Total	26	8	9	2	45

Lö da scoula Zernez; scoulina e scoula primara

	Zernez/Brail	Total
1. scoulina	16	16
2. scoulina	11	11
Total	27	27
1. classa	13	13
2. classa	12	12
3.-4. classa	17	17
5. classa	14	14
6. classa	13	13
Total	69	69

Lö da scoula Zernez; s-chalin ot

	Guarda/Giarsun	Lavin	Susch	Zernez/Brail	Total G-Z	Ardez	Total A-Z
1. reala	1	1	2	6	10	0	10
1. secundara	0	1	2	10	13	1	14
2. reala/secundara	0	4	0	4	8	9	17
3. reala	0	0	1	6	7	1	8
3. secundara	0	3	1	6	10	2	12
Total	1	9	6	32	48	13	61

Quists cifras muossan chi füss pussibel da manar üna scoula i'l cumün nouv culs lös da scoula Zernez e Lavin. Il lö da scoula ad Ardez crodess cun quai davent pel nouv cumün.

L'organisaziun dal cumün nouv dess sgürar e rinforzar cun seis princips moderns la colliaziun tanter la direenziun generala e'l cussagl da scoula, sco eir tanter il cussagl da scoula e'l cussagl da cumün.

7.2. Administraziun cumünala

L'administraziun cumünala (administraziun, finanzas, gestiuns tecnicas) dess gnir centralisada a Zernez. Sün lös externs d'administraziun vegna desisti. L'access per la populaziun a l'administraziun cumünala dess gnir simplifichada cun masüras modernas e cun soluziuns flexiblas. Uschè füssa da sviluppar ün „fnestrigl virtual“ (homepage cumünala), ingio chi's pudess clomar gio infuormaziuns, postar formulars ed inoltrar dumondas. Pro cas güstifichats pudessan eir gnir sports servezzans externs individuals.

7.3. Persunal – contrats da lavur existents

Il tema „persunal“ ed il böt da mantgnair tuot ils contrats da lavur existents, sun gnüts trattats illas preparaziuns dal proget detagliadamaing. In quist connex sun gnüts fats eir impissamaints, co chi's sviluppan e müdan la quantità e la funcziun da las plazzas da lavur a cuorta ed a mez lunga vista. Id es da far quint, cha in üna prüma fasa da la realisaziun da la fusiun, crescha la lavur. Quista situaziun as corregerà però in seguit pervi dal effet da sinergias ed eir pervi da las pussibilitats da raziunalisaziun. Ils resultats dal proget regard il tema „persunal e plazzas da lavur“ as poja resümar seguaintamaing:

- Ils contrats da lavur existents vegnan mantgnüts pro üna fusiun dals cumüns.
- Las cundiziuns da lavur, specialmaing il lö da lavur, la subordinaziun ed otras fuormas e cuntregns da la lavur pon gnir suottamiss a müdamaints necessaris chi seguan plü tard.
- Üna reducziun da las plazzas da lavur pervi da la fusiun dess gnir scholta e pussibilitada tras fluctaziuns (müdamaints natürals pervi dal bandunar la piazza da lavur, pensiuns e.u.i.).

7.4. Gestiuns tecnicas

I vegn proseguida üna soluziun cun üna collavuraziun fich stretta tanter il forestal e'l lavuratori. I dess resultar üna gestiun tecnica cun ün manader, chi'd es organisada simpla ed effizainta. A la gestiun tecnica dess eir suottastar l'uffizi da fabrica e la pulizia da fabrica. Tras la creaziun d'ün agen post per quist uffizi, dessan gnir optimats e professionalisats ils andamaints dal proceder da dumondas da fabrica fin pro la collaudaziun.

7.5. Servezzan forestal

Il servezzan forestal dals cumüns Guarda/Giarsun, Lavin e Susch es organisà sur la Gestiu Forestala Macun, a quala chi fan part eir ils cumüns Ardez, Ftan e Tarasp. Il cumün Zernez/Brail ha ün'aigna organisaziun per l'administraziun forestala. Insembel cun rapreschantants da tuottas duos organisaziuns esa gnü decis chi dess gnir proseguida üna soluziun transitorica pels trais cumüns pitschens culla Gestiu forestala Macun. Dad üna vart perquai cha l'administraziun forestala Zernez sta davant fluctuaziuns da persunal natüralas e da tschella vart, perquai cha'ls cumüns Ftan, Tarasp, Scuol e Sent han lantschà ün proget da fusiun. Quai vuol dir, cha quist'organisaziun resta a cuorta vista mantgnüda. In ün prossim pass, resguardond las trattativas da fusiun dals cumüns da la part suot da l'Engiadina Bassa, po gnir scholt il consorzi Gestiu Forestala Macun ed i po gnir introdüt ün agen servezzan forestal aint il cumün nouv.

7.6. Lavuratori

Ils cumüns Zernez/Brail e Guarda/Giarsun mainan hoz ün lavuratori. Il cumün da Susch evada las lavuors generalas cun ün lavuraint da cumün chi'd es impiegà parzialmaing. Il servezzan d'inviern es reglà cun üna ditta externa. A Lavin sun reglats il lavuratori sco eir il servezzan d'inviern culla Gestiu forestala Macun. Il nouv cumün dess manar ün agen lavuratori cumünal.

Suot consideraziun da la grondezza dal nouv territori e da la topografia, es üna structura decentrala radschunaivla. Pussibel füssa cha ün lavuratori vegn staziunà a Zernez e tschel a Guarda. Quist duos cumüns possedan fingià hoz locals da lavuratori moderns. l' sectur dal lavuratori esa avantman ün grond potenzial d'optimaziun, chi dess gnir surveglià permanentaing e trat a nüz davo la fusiun. Ils mezs e las infrastructures forestalas e dal lavuratori d'avan gnir applichats plü optimal pussibel. La collavuraziun cun dittas externas e persunas privatas dess gnir optimada e manada inavant, tant cha quistas sun radschunaivlas ed economicas.

7.7. Pumpiers

Ils cumüns Zernez/Brail, Susch e Lavin collavuran fingià hoz sül sectur da pumpiers. Els fuorman il consorzi da pumpiers PuMa (Pumpiers Macun). Il cumün Guarda/Giarsun fuorma insembel cun Ardez ün consorzi da pumpiers.

Il cumün nouv dess manar ün unic corp da pumpiers. Quai ha per consequenza, cha'l consorzi da pumpiers Ardez/Guarda vegn scholt. Il cumün nouv relascha basas legalas unificadas per tuot il corp da pumpiers. Quist fat dess schoglier las differenzas tanter las basas legalas existentas dals singuls cumüns, chi existan per exaimpel pro las taxas da compensaziun e pro'l dovair da prestar servezzan. Il dischavantag ch'abitantas ed abitants dal listess corp da pumpiers vegnan trattats differentaing, po gnir scholt cun relaschar las basas legalas unificadas. Per reagir in cas da bsögn plü svelto pussibel, dess gnir mantgnüda la prontezza d'agir locala.

7.8. Agricultura, alps e pas-chs

Pel manaschi da las alps sun respunsabels ils fittadins, quai vuol dir las corporaziuns d'alp obain las persunas privatas. Quels decidan lura eir che muaglia (agen muvel, ev. muvel our dal perimenter da fusiun ed ev. muvel ester) chi vegn alpigiada sün che alp e per quals

cuosts da pastraretsch. Id es hozindi uschè ed i dess eir restar in avegnir uschè, cha las persunas privatas respectivmaing las corporaziuns d'alp sun svesa respunsablas da manar ün'alpigiada economicamaing radschunaivla. In mincha cas nu po il cumün nouv inchaschar ün supplement sül la taxa d'erbadi normala per muaglia chi deriva our da seis nouv territori cumünal.

Las alps tockan als cumüns e vegnan fittadas a persunas privatas o a corporaziuns d'alp. Ils fittadins actuals dessan pudair dovrar inavant las alps. Pro ütilisaziuns na adattadas, dess esser datta la pussibilità da desdir il contrat da fittanza. Sch'ün fittadin perda il dret d'ütilisaziun o sch'el as retira da seis dret, dess l'alp correspondent gnr scritta oura da nouv. Il cumün regla la successiun da dret.

Per l'ütilisaziun da las alps esa da relaschar – davo la fusiun – ün nouv reglamaint unifichà chi regla almain las parts manzunadas survart.

7.9. Chamonnas cumünalas

Las chamonnas cumünalas han per alchüns cumüns paca, e per oters üna fich gronda importanza. Ils fittadins collian cullas chamonnas emoziuns, bellas experienzas, greivas lavuors da mantegnimaint e per part eir ün incharg finanziel. I's ha tscherchà üna soluziun, tant co cha quai d'eira pussibel, chi dess resguardar ils bsögns dals fittadins actuals e dals fittadins in avegnir.

Las chamonnas dessan gnr fittadas in avegnir sur tuot il perimenter dal nouv cumün e tenor ils istess criteris. Quai vuol dir, cha'l nouv cumün relascha ün reglamaint correspondent chi regla tanter oter ils seguaints puncts:

1. Las chamonnas vegnan trattas oura per büs-cha.
2. Ils contrats vegnan stipulats cun üna dürada dad 8 ons. Scha'l fittader moura, schi vala la successiun ereditaria tenor DO. Ils contrats pon gnr prolungats – scha'l fittadin accumulaischa seis dovairs – per ün'ulteriura perioda.
3. La populaziun dals singuls cumüns (Zernez, Susch, Lavin e Guarda) ha precedenza pro la surdatta da chamonnas i'l agen cumün. Schi nun exista ingün interess, schi pon las abitantas ed ils abitants da tuot il nouv cumün gnr intretschats illa procedura da selecziun.
4. Per chamonna exista unicamaing ün fittadin respectivmaing üna fittadina. Contrats actuals ston gnr adattats correspondentamaing.
5. Suotfittanza contractuala nun es admissa.
6. Sch'inchün posseda üna chamonna privata obain sch'inchün es fingià fittadin d'üna chamonna, schi vain el exclus da la procedura da selecziun d'otras chamonnas.
7. Sch'ün conjugal respectivmaing ün partenari in concubinat es possessur obain fittadin d'üna chamonna, vegn il partenari eir exclus da la procedura da selecziun.
8. Scha l'interess public dvainta plü grond co l'interess privat, po il contrat gnr desdit.
9. I vala ün temp da carenza da 5 ons (interessents ston avair fingià d'ürant 5 ons domicil in cumün).

7.10. Vias da god e vias champestras

La grupp da proget operativa ha constatà, cha tuot ils quatter cumüns han üna ledscha da vias da god e vias champestras severa e restrictiva, chi vegn però – cun excepziun da Lavin – pac applichada. Las ledschas gnaran applichadas be per part, perquai ch'ellas as basan sün basas legalas surordinadas, qualas privilegeschan partas personas (possessuors da chamonnas, chatschaders, l'agricultura, mansterans, forestal etc.) „in segn dubel“. Quai chaschuna adüna darcheu discussiuns, conflicts e pac'incletta.

Il cumün nouv dess tour in ögl regard l'adöver da las vias da god e da las vias champestras üna soluziun chi dess esser simpla, unifichada ed inclegiantaivla. Quista dess valair ed esser acceptabla per tuot ils abitants dal nouv cumün da Zernez. I dessan gnir elavuradas pussibilitats cun las autoritats chantunalas. Ün cumün fusiunà vess eir in quist regard daplü pais.

I nu po esser, cha personas chi sun fingià privilegiadas vegnan pro l'adöver da las vias da god e vias champestras privilegiadas amo üna jada.

Las vias dessan pudair gnir dovradas, ingio chi'd es pussibel, da tuot ils abitants. Quai però cunter pajamaint d'üna taxa adequata. Üna categorisaziun da las taxas per permess specials pudess verer oura seguaintamaing:

- Permess da di per: mansterans, visitas dal personal d'alp, agüdants da l'agricultura, personas cun impedimaints, chans specialisats, chatschaders, oters abitants (taxa moderata).
- Permess annuals per: agricultura, manaschis d'alp, possessuors/fittadins da chamonnas, oters abitants (taxa adequata).

7.11. Cumischiuns e rapreschantanzas dals cumüns

Las cumischiuns e rapreschantanzas dals cumüns dessan gnir surtuttas aint il nouv cumün.

7.12. Tunnel Munt la Schera

Ils abitants dal nouv cumün nu surpiglian be dovairs dimpersè eir drets, sco per exaimpel l'adöver gratuit da la via d'access a Livigno. Quai suot consideraziun da las cundiziuns contractualas actualas tanter il cumün da Zernez e las OEE.

8. FINANZAS / PÈ D'IMPOSTAS

8.1. Situaziun da partenza pro'l chantun

Dal 2010 han ils votants grischunais sbüttà be per pac l'introducziun d'ün nouv sistem d'egualisaziun da finanzas. Ils motivs da quista decisiun sun main pro l'egualisaziun da finanzas sves, dimpersè daplü pro la repartiziun d'incumbenzas tanter il chantun e'ls cumüns. La Regenza considerescha il bsögn da la refuorma da l'egualisaziun da finanzas actuala amo adüna sco cumprovada, perquai cha quista cuntegna gronds manguels. Il chantun prevezza üna reediziun il plü bod dal 2015.

Il Grond cussagl ha eliminà respectivmaing diminui, tant co pussibel, ils impedimaints cuntschaints dal sistem d'egualisaziun da finanzas actual. Per la planisaziun da finanzas da nos proget sun da resguardar ils seguaints facturs chantunals:

- Il sistem d'egualisaziun da finanzas actual avantagiaiva a cumüns cun 300 e damain abitants (egualisaziun da la forza d'impostas, dotaziun minimala);
- Nouv vegn dozzà la dotaziun minimala da 300 sün 1000 abitants; pro cumüns cun damain co 1000 abitants vegn l'import d'egualisaziun da finanzas scurzni progressiv e maximalmaing per la mità (damain abitants ch'ün cumün ha e plü ot cha la scurzida prozentuala es);
- Nouv po la Regenza – in cas da fusiuns – fixar quista dotaziun d'abitants pel nouv cumün fusiunà sün sur 1000 abitants.

8.2. Situaziun da partenza pro'ls cumüns

Illa survista chi segua sun dattas ün per indicaziuns finanzialas chi basan sün cifras absolutas e na sün cifras da planisaziun. La survista muossa alchünas importantas cifras indicativas:

	Guarda/Giarsun	Lavin	Susch	Zernez/Brail
pè d'impostas 2010	100	90	90	84
classa da finanzas	3	3	3	2
Impostas pro abitant 2010	2'580	2'355	2'690	3'020
Facultà/Debit netto pro abitant 2010	8'545	-4'154	2'384	-6'444
Investiziuns brutto media dals ultims 5 ons	456'835	407'985	390'935	3'196'505
Investiziuns nettas media dals ultims 5 ons	300'810	33'675	31'535	2'247'215
Cash-Flow media dals ultims 5 ons	501'035	300'095	375'125	560'570
Cash-Flow 2010	655'254	246'435	494'992	1'539'560

- **Classa da finanzas:** Tuot ils cumüns grischunais vegnan partits aint tenor lur forza da finanzas (1 = fich ferm; 2 = ferm; 3 = mez ferm/mez debel; 4 = debel; 5 = fich debel).
- **Facultà netta/debit net per abitant:** Facultà finanziaria main chapital ester.
- **Investiziuns brutto:** Investiziuns totalas, q.v.d. subvenziuns e contribuziuns da terzs nu vegnan resguardadas.
- **Investiziuns nettas:** Investiziuns totalas main las subvenziuns resp. contribuziuns da terzs (p.ex. subvenziuns da padrinadi, taxas d'attach etc.).
- **Cashflow** Guadogn avant amortisaziuns ed egualisaziun da la finanziaziun speziala (somma, chi sta a disposiziun per novas investiziuns e/o per pajar inavo debits).

La survista muossa, cha'ls quatter cumüns sun fich sumgliants a regard concepziun finanziaia ed a regard las resursas. Quist as muossa impustüt pro las entradas d'impostas per abitant e pro la classificaziun illa classa da finanzas tenor prescripziuns chantunalas. Pro las resursas esa da manzunar specialmaing, cha'ls cumüns Guarda/Giarsun e Susch muossan, a regard la grondezza dal cumün, ün fich bun Cash-Flow. Quist es pro tuots duos cumüns la consequenza da lur ouvras electricas. Il cumün Zernez/Brail muossa i'l 2010 cun CHF 1,5 milliuns ün Cash-Flow ot, chi'd es la consequenza d'otas entradas d'impostas. Quist fat conferman eir las entradas d'impostas per abitant, chi importan illa media dals ultims tschinch ons, pro Zernez/Brail ca. CHF 2'600. Dimena plü o main listess bler sco pro tschels cumüns.

La facultà netta respectivmaing il debit net muossan il seguaint purtret: ils cumüns Guarda/Giarsun e Susch muossan üna facultà netta, ils cumüns Lavin e Zernez/Brail percunter ün debit net. Ils motifs per ün debit net d'ün cumün pon esser differentes.

Il congual da las cifras absolutas muossa, cha'ls cumüns Guarda/Giarsun e Susch sun finanziaialmaing plü fermes co'ls cumüns Zernez/Brail e Lavin. La classificaziun dal cumün Zernez/Brail illa megladra classa da finanzas 2 basa sülla buna forza d'impostas, süls ots fits d'aua e sü'l pè d'impostas bass. Pro la classificaziun nu vegnan resguardats – tenor basa legala valabla – las expensas, l'aigna finanziaziun ed il resultat dal quint cumünal.

Singulas cifras indicativas disfavuraivlas pon gnir cumpensadas pro'l nouv cumün d'üna vart tras oters criteris positivs e da tschella vart tras il rinforzimaint da la situaziun finanziaia davo la fusiun.

Sainza dubis dependerà la decisiun da la fusiun ferm dal fat, sco ch'ün nouv cumün as po sviluppar finanziaialmaing e scha ün cumün fusiunà po evader seis dovairs finanziaials meglader co scha'ls quatter cumüns restan inavant sulets. Quist es gnü examinà cun ponderaziuns specialas i'l rom da la planisaziun da finanzas. Per la grupp da proget operativa d'eira svelter, chi sto reuschir al cumün nouv dad agir cun ün pè d'impostas chi'd es uschè bass o fich daspera a quel dal cumün Zernez/Brail. Scha quista cundiziun nu po gnir accumulida, esa previsibel, cha la populaziun da Zernez/Brail nun approvarà il proget. Perquai sun gnüdas fattas tuot las seguaintas calculaziuns pel cumün fusiunà suot la premissa, cha'l **pè d'imposta importa 84%**. Inavant as prouva, cha'l chantun parta aint il nouv cumün illa classa da finanzas 3. Uschè as pudessa far quint cun contribuziuns chantunalas plü otas obain cun contribuziuns supplementaras.

8.3. Möd d'agir / supposiziun per l'elavuraziun da la planisaziun da finanzas

La grupp da proget ha decis da stipular ün plan da finanzas chi muossa il svilup da las finanzas dals quatter cumüns sulet ed insembel. Uschè as poja congualar las variantas „star sulet“ e „fusiun“.

Pro l'elavuraziun da las datas in connex cun svilupps, intenziuns d'investiziuns ed ideas da böts dals cumüns, d'eira la grupp da proget dependenta da las indicaziuns dals cussagls da cumün. Ils plans da finanzas 2012 fin 2015 as basan süllas cifras dal quint annual 2010 e dal preventiv 2011, dals plans d'investiziun dats avant e da las premissas dal quint curraint.

Il prüm sun gnüdas fattas diversas preexaminaziuns e supposiziuns, qualas han pür pussibilità la realisaziun dal plan da finanzas. Ils resultats consolidats dals cumüns units basan tanter oter süllas seguintas ponderaziuns:

- Pè d'impostas da 84% da l'imposta chantunala simpla (Consequenza: entradas annualas plü bassas da ca. CHF 100'000);
- Müdamaints minimals da las taxas, sainza taxa d'attach;
- Consideraziun da respargns e sinergias (damain commembers da las autoritats, cumischiuns, consorzis etc.). Ün respargn da sortidas vain raggiunt, suot consideraziun da diversas ledschas chi sun d'adattar e da transferir, pür davo la perioda da planisaziun. Actualmaing vegna fat quint cun ün respargn da cuosts da CHF 100'000, plü tard cun ün ulteriur respargn;
- Consideraziun da las investiziuns indispensablas e da svilup;
- Consideraziun d'üna contribuziun resp. d'ün sustegn da fusiun da CHF 3'000'000;
- Augmaint dals fits d'aua da 20% a partir dal 2011;
- l'l plan da finanzas sün gnüts resguardats ils fits tenor las curvegnas contractualas. Per la refinanziaziun da quists credits s'haja applichà ün fit da 3 %. Ils cuosts consecutivs economics da las investiziuns sun gnüts resguardats aint il plan da finanzas.

8.3.1. Analisa finanziaria Zernez/Brail 2006 - 2015

Zernez/Brail	2006	2007	2008	2009	2010
Resultat quint curraint	34'000	-226'000	-420'000	-543'000	3'600
Aigna finanziaziun / Cashflow	361'000	299'000	61'000	541'000	1'539'000
Investiziuns nettas	3'172'000	3'115'000	1'988'000	1'402'000	1'559'500
Surplü/deficit da finanziaziun	-2'811'000	-2'816'000	-1'927'000	-861'000	-20'500

Il cumün Zernez/Brail nun ha adüna pudü preschantar ün quint egualisà. Surplü resultan deficits da finanziaziun, chi sun la consequenza da las investiziuns otas.

Quint da planisaziun Zernez/Brail	2011	2012	2013	2014	2015
Resultat quint curraint	-158'000	-154'000	-416'000	-419'000	-245'000
Aigna finanziaziun / Cashflow	1'023'000	1'216'000	956'000	832'000	961'000
Investiziuns nettas planisadas	1'792'000	1'759'000	3'157'000	4'418'000	3'596'000
Surplü/deficit da finanziaziun	-769'000	-543'000	-2'201'000	-3'586'000	-2'635'000

Il quint da planisaziun muossa cha las investiziuns planisadas nu pon gnir finanziadas cun agens mezs. La consequenza sun deficits da finanziaziun e cun quai ün augmaint dals debits. Ils quint chaschunan grondas perditas, chi van vi da la substanza dal chapital agen, fin cha quist muossa sü ün saldo negativ.

Fazit Zernez/Brail „restar sulet“

Scha'l cumün Zernez/Brail vuol far tuot las investiziuns previssas, sun da resguardar masüras correspondentas.

8.3.2. Analisa finanziaria Susch 2006 - 2015

Susch	2006	2007	2008	2009	2010
Resultat quint curraint	-39'000	29'000	229'000	317'200	362'100
Aigna finanziaziun / Cashflow	122'000	164'000	361'000	733'000	495'000
Investiziuns nettas	141'000	297'800	9'700	-269'900	-20'900
Surplü/deficit da finanziaziun	-19'000	-133'800	351'300	1'002'900	515'900

Il cumün da Susch ha preschantà dūrant ils ultims ons pelplü ün quint cun ün grond guadogn. Amortisaziuns extraordinarias in ün möd radschunaivel sun eir gnüdas fattas.

Quint da planisaziun Susch	2011	2012	2013	2014	2015
Resultat quint curraint	259'087	546'993	520'284	515'304	529'717
Aigna finanziaziun / Cashflow	331'589	590'147	582'359	595'458	613'299
Investiziuns nettas planisadas	-81'040	1'003'792	870'792	474'000	220'000
Surplü/deficit da finanziaziun	412'629	-413'645	-288'433	121'458	393'299

Adonta cha'l cumün da Susch realisescha per sias relaziuns ots Cash-Flows, nu bastan quists per finanzia las investiziuns i'ls ons 2012 e 2013 cun agens mezs.

Fazit Susch

Adonta chi resulta üna stretta finanziaria i'ls ons 2012 e 2013, pudarà el survendscher sias lezchas finanzialas in avegnir. Üna part lapro praista eir il nouv implant electric.

8.3.3. Analisa finanziaria Lavin 2006 - 2015

Lavin	2006	2007	2008	2009	2010
Resultat quint curraint	-167'100	-57'200	87'200	258'700	-1'600
Aigna finanziaziun / Cashflow	144'900	237'100	376'800	495'200	246'000
Investiziuns nettas	127'500	126'600	-35'900	-254'800	205'000
Surplü/deficit da finanziaziun	17'400	110'500	412'700	750'000	41'000

Pro'l cumün da Lavin as constata grondas fluctuaziuns/differenzas pro'ls quints. A la fin as poja però dir, cha'ls rendaquints han almain pudü gnir preschantats egualisats.

Quint da planisaziun Lavin	2011	2012	2013	2014	2015
Resultat quint curraint	-27'266	202'360	260'652	261'233	493'301
Aigna finanziaziun / Cashflow	190'804	433'360	518'652	518'233	725'301
Investiziuns nettas planisadas	340'000	487'000	240'000	-10'000	80'000
Surplü/deficit da finanziaziun	-149'196	-53'640	278'652	528'233	645'301

Il quint da planisaziun dal cumün da Lavin muossa ün bun andamaint. Las investiziuns planisadas pon gnir finanziadas per gronda part cun agens mezs.

Fazit Lavin

Ils quints sun egualisats ed il quint da planisaziun muossa dafatta sü ün bun andamaint. I sarà da grond'importanza, co cha Lavin investischa a regard la nouva ouvra electrica. Vegnan quistas investiziuns tuttas per mans tenor models da finanziaziun adattats, as prevezza ün andamaint stabil da finanzas.

8.3.4. Analisa finanziaria Guarda/Giarsun 2006 - 2015

Guarda/Giarsun	2006	2007	2008	2009	2010
Resultat quint curraint	1'300	1'100	1'100	2'100	83'500
Aigna finanziaziun / Cashflow	401'500	416'500	443'300	588'600	655'300
Investiziuns nettas	762'800	156'000	128'900	105'900	350'400
Surplü/deficit da finanziaziun	-361'300	260'500	314'400	482'700	304'900

Il quint dal cumün da Guarda/Giarsun ha pudü gnir preschantà egualisà. I'ls ultims ons sun adüna gnüdas fattas otas amortisaziuns extraordinarias. Ils resultats dals quints curraints füssan stats considerabelmaing megliders sainza quistas amortisaziuns. Il bilantsch ha uschè pudü gnir preschantà schlanc e cun valurs minimalas.

Quint da planisaziun Guarda/Giarsun	2011	2012	2013	2014	2015
Resultat quint curraint	-160'115	308'574	209'993	165'484	173'186
Aigna finanziaziun / Cashflow	355'711	734'600	717'193	696'684	697'386
Investiziuns nettas planisadas	402'250	821'000	470'000	170'000	170'000
Surplü/deficit da finanziaziun	-46'539	-86'400	247'193	526'684	527'386

Eir Guarda/Giarsun po finanziar sias investiziuns planisadas cun agens mezs. Il putret muossa ün andamaint da finanzas san.

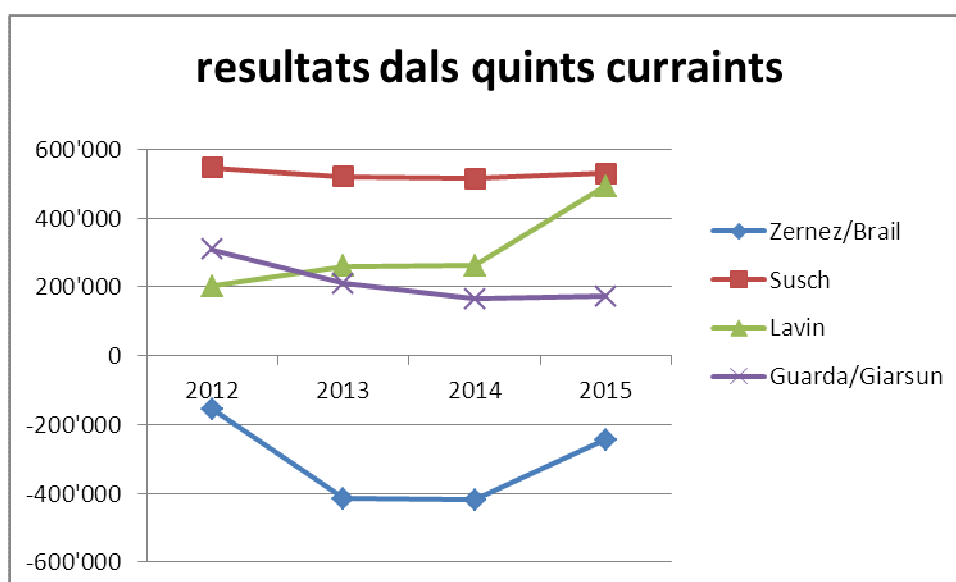
Fazit Guarda/Giarsun

Il potenzial finanziar dal cumün Guarda/Giarsun crescharà surtuot pervi da las novas basas legalas sül sector d'energia (finanziaziun da cuosts supplementars dal implant electric cumünal).

8.3.5. Analisa finanziaria dals quatter cumüns 2006 - 2015

Resümond as stoja manzunar, cha la situaziun finanziaria dal cumün Zernez/Brail vegn adüna plü noscha dürant ils prossems ons. Quella dals trais cumüns pitschens percenter restarà stabila, sün ün bun nivel.

Il svilup dals resultats dals quints curraints as vezza our da la grafica seguainta:

Id es però da far attent, cha tuot quists svilups sun gnüts calculats sainza resguardar la nouva ledscha d'equalisaziun da finanzas (vaira part „situaziun da partenza pro'l chantun“). Quist andamaint füss plüprobabel pro tuot ils cumüns plü nosch cun restar sulet.

8.4. Planisaziun da finanzas

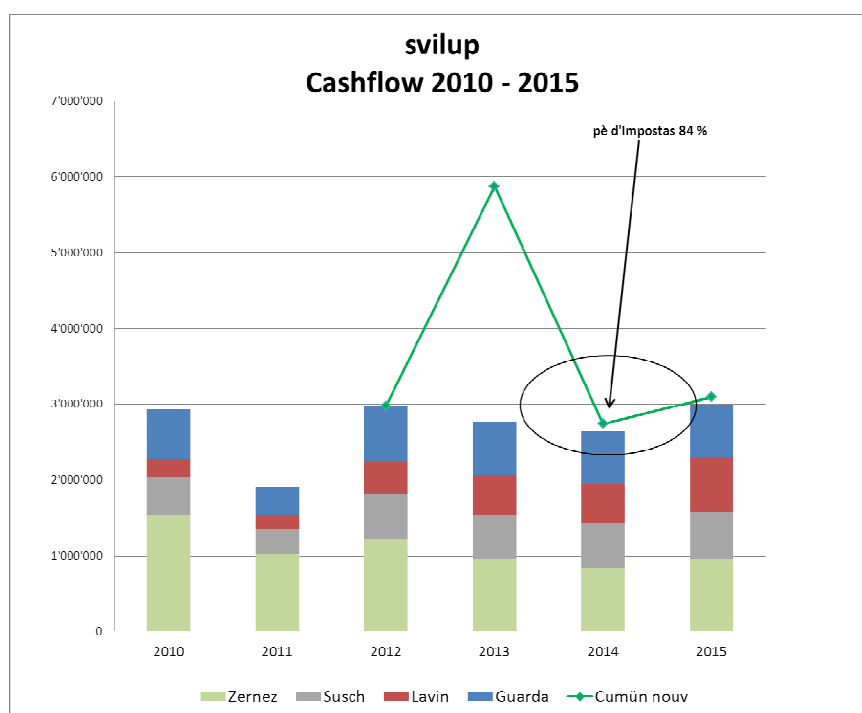
8.4.1. Aigna finanziaziun

Cumüns	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Guarda	655'254	355'711	734'600	717'193	696'684	697'386
Lavin	245'814	190'804	433'360	518'652	518'233	725'301
Susch	495'059	331'589	590'147	582'359	595'458	613'299
Zernez	1'539'560	1'023'000	1'216'000	956'000	832'000	961'000

Il nouv cumün pudess far minch'on investiziuns da raduond CHF 3 milliuns, i'l 2013 dafatta da ca. CHF 6 milliuns, sainza stuvair tour sü chapital ester. Eir scha la grafica muossa, cha la gronda part da l'aigna finanziaziun vain portada dals trais cumüns pitschens, esa allegrai-vel cha'l cumün nouv muossa ün ferm potenzial da finanzas.

Pro'l nouv cumün es gnü fat quint cun ün meglder resultat da CHF 100'000 l'on e quai a par-tir dal 2013.

Cumün nouv	2'935'687	1'901'104	2'974'107	5'874'204	2'742'374	3'096'985
------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

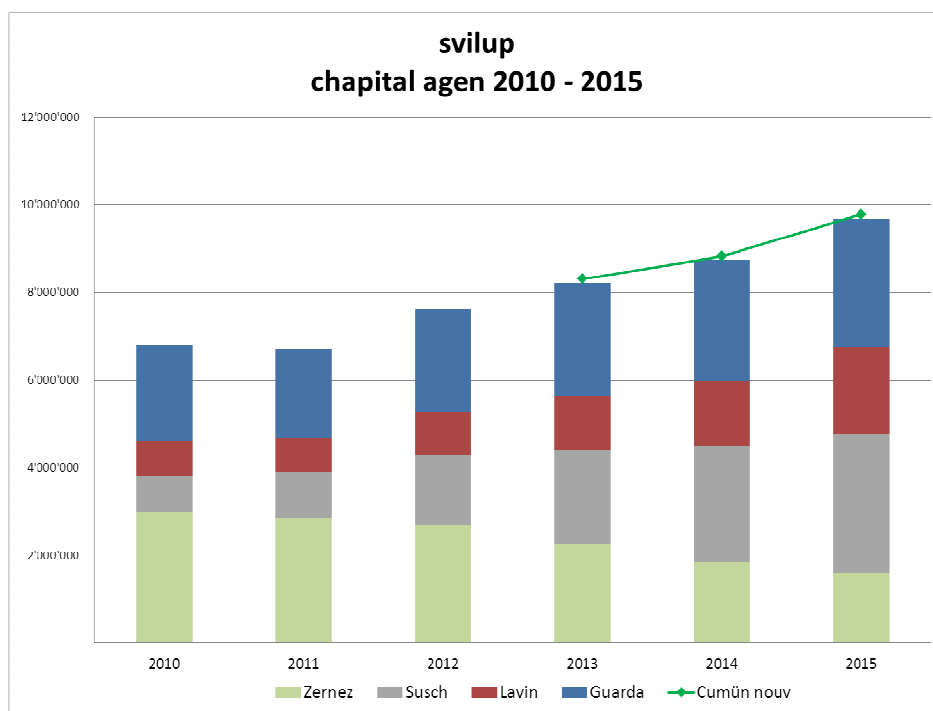

8.4.2. Chapital agen

Cumün	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Guarda	2'210'988	2'050'873	2'359'447	2'569'440	2'734'924	2'908'110
Lavin	797'322	770'056	972'416	1'233'068	1'494'301	1'987'601
Susch	807'850	1'066'937	1'613'930	2'134'214	2'649'518	3'179'235
Zernez	2'994'946	2'836'946	2'682'946	2'266'946	1'847'946	1'602'946

Il svilup dal chapital agen as basa süls resultats dals quints annuals. Scha'l chapital agen piglia pro, es il resultat dal quint annual positiv (gudogn), piglia quist gio, es il resultat negativ (perdita). Cun restar sulets muossan Guarda/Giarsun, Lavin e Susch gudogns annuals. Zernez/Brail invezza muossa perditas annualas. Quai sun eir las consequenzas da las investziuns nettas chi surpassan minch'on il cash-flow. Il nouv cumün percunter muossa ün augmaint dal chapital agen, dimena guadogns annuals.

Cumün nouv	6'811'106	6'724'812	7'628'739	8'303'668	8'826'689	9'777'892
------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

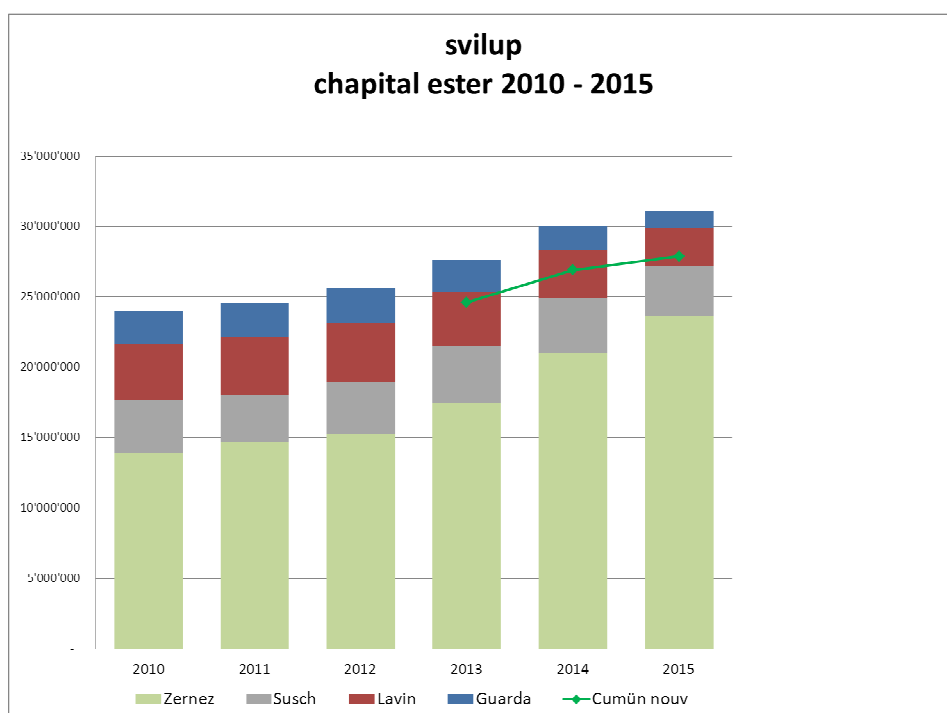

8.4.3. Chapital ester

Cumüns	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Guarda	2'356'557	2'403'096	2'489'496	2'242'303	1'715'619	1'188'233
Lavin	3'964'156	4'113'352	4'166'992	3'888'340	3'360'107	2'714'807
Susch	3'736'476	3'323'847	3'737'492	4'025'925	3'904'467	3'511'168
Zernez	13'918'640	14'687'640	15'230'640	17'431'640	21'017'640	23'652'640

Ün augmaint dal chapital ester es la consequenza, cha las investiziuns nu pon gnir finanziadas cun agens mezs. Fin l'on 2015 pon ils cumüns Guarda/Giarsun, Lavin e Susch redüer lur chapital ester. Pro Zernez/Brail s'augmainta quist. L'augmaint dal chapital ester dal nouv cumün es plü moderà, perquai cha si'aigna finanziaziun po portar s'vess üna gronda part da las investiziuns.

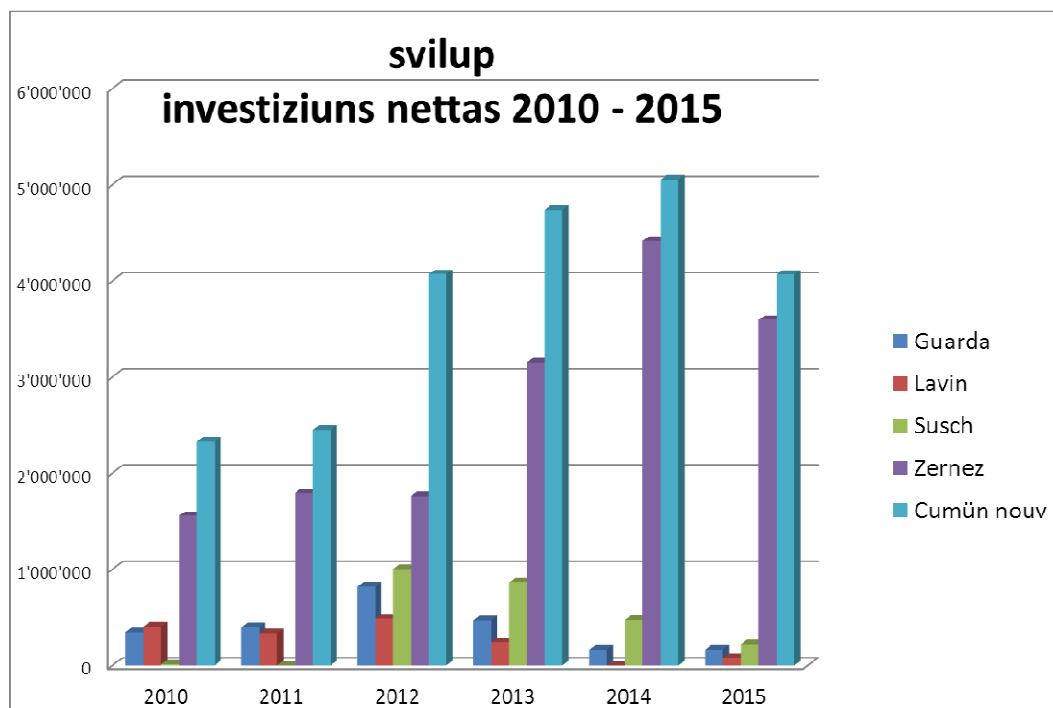
Cumün nouv	23'975'829	24'527'935	25'624'620	24'588'208	26'897'833	27'866'848
------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

8.4.4. Investiziuns nettas

Cumüns	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Guarda	350'433	402'250	821'000	470'000	170'000	170'000
Lavin	410'010	340'000	487'000	240'000	-	80'000
Susch	13'000	-	1'003'792	870'792	474'000	220'000
Zernez	1'559'533	1'792'000	1'759'000	3'157'000	4'418'000	3'596'000
Cumün nouv	2'332'976	2'453'210	4'070'792	4'737'792	5'052'000	4'066'000

Las investiziuns nettas dal cumün nouv pels ons 2012 fin 2015 importan ca. CHF 18 milliuns.

Survista da las plü grondas investiziuns chi stan avant:

Guarda/Giarsun	Lavin	Susch	Zernez/Brail
via d'access	provedimaint electric	sanaziun Susasca	halla polivalenta
provedimaint d'aua	proget "Arsenal"	vias da god	sanaziun ed ingrondimaint da la chasa da scoula
allontamaint d'arschaints	Ouvra Electrica Lavinuoz	provedimaint d'aua	vias/plazzas
vias da god		provedimaint electric	provedimaint d'aua
provedimaint electric			allontamaint d'arschaints
			progets forestals
			proget „Chüra, Abitar, Lavurar“
			Ouvra Electrica Val Sarsura

Las investiziuns per l'Ouva Electrica Lavinuoz e per l' Ouvra Electrica Val Sarsura sun gnüdas integradas aint illa planisaziun da finanzas tenor ün model da finanziaziun adattà, q.v.d.: la planisaziun da finanzas es gnüda inchargiada be cullas investiziuns nettas per l'elavuraziun dal proget. Las investiziuns da fabrica vegnan portadas da la società correspudenta chi sto gnir fuondada.

Pel proget „Chüra, Abitar, Lavurar“ (Zernez/Brail) ha la grupp da proget operativa l'intenziun da suottametter – i'l rom da la fusiun – üna dumonda da sustegn pro'l chantun. Quista contribuziun nun es però gnüda resguardada aint il plan da finanzas.

8.4.5. Riassunt plan da finanzas

Progets da fusiun fingià realisats han muossà, cha a cuorta vista as poja trar a nüz be limitadamaing avantags finansials. Ün motiv per quai es, cha a cuorta vista crescha la lavur e cun quai dimena eir ils cuosts. A mez lunga vista as poja trar a nüz tuot las pussibilitats finansialas e tillas fuormar efficiaintamaing. Schi vegn introdüta la nouva ledscha d'egualisaziun da finanzas plü o main uschè sco l'ultima versiun chi'd es gnüda sbüttada dals votants grischunais, as poja profitar d'ulteriurs sustegns finansials.

Las cifras indicativas manzunadas davantvart muossan, cha culla fusiun as fuorma ün nouv cumün chi'd es finanzialmaing ferm. Id es evidaint, cha Zernez/Brail muossa actualmaing üna difficila situaziun finanziaria. Quist cumün ha però fat d'ürant ils ultims ons otas investiziuns, chi han ün'importanza regiunala. Culla fusiun pudessan ils cuosts (per part d'importanza regiunala) gnir scumpartits meglider.

8.5. Taxas

La seguainta tabella muossa ün congual da las taxas actualas:

	Guarda/Giarsun	Lavin	Susch	Zernez/Brail	media
aua					
taxa d'attach	6'000.00	4'000.00	5'000.00	4'000.00	4'750.00
taxa annuala	226.00	177.00	200.00	200.00	200.75
aua persa					
taxa d'attach	6'800.00	8'000.00	5'000.00	4'000.00	5'950.00
taxa annuala	419.00	616.00	600.00	250.00	471.25
immundizchas					
taxa d'attach	75.00	90.00	110.00	102.00	94.25
taxa annuala	listessa taxa da sach in tuot ils cumüns (PEB)				
electricita					
taxa d'attach	6'275.00	13'400.00	9'875.00	3'300.00	8'212.50
predsch electricità (tip da chasada H6 elcom)	12.39 Rp.	13.31 Rp.	13.79 Rp.	12.10 Rp.	12.90

basa: tip da chasa 3/4

(3 personas, 4 stanzas, 100m2, valur da nouv CHF 400'000, consüm 170m3, 5 spinas/sculs)

Quistas taxas sun gnüda calculadas in resguardond la basa descritta sco eir las ledschas cumünalas valablas.

finanziaziuns spezialas 2010	Guarda/Giarsun	Lavin	Susch	Zernez/Brail	
aua					
sortidas	44'216.65	45'716.37	30'953.05	164'223.35	
etradas	51'144.05	55'716.01	26'733.40	203'636.75	
deposit (positiv)	6'927.40	9'999.64 ²⁾	0.00	39'413.40	56'340.44
retratta (negativ)	0.00	0.00	4'219.65	0.00	4'219.65
					<u>52'120.79</u>
aua persa					
sortidas	87'056.82	81'375.00	87'812.86	148'742.99	
entradas	115'698.65	81'375.00	67'834.35	232'863.30	
deposit (positiv)	28'641.83	0.00 ²⁾	0.00	84'120.31	112'762.14
retratta (negativ)	0.00	0.00 ²⁾	19'978.51	0.00	19'978.51
					<u>92'783.63</u>
immundizchas					
sortidas	18'786.90	16'259.06	12'832.25	106'323.60	
etradas	17'650.65	18'290.60	16'849.05	106'181.75	
deposit (positiv)	0.00	2'031.54	4'016.80	0.00	6'048.34
retratta (negativ)	1'136.25	0.00	0.00	141.85	1'278.10
					<u>4'770.24</u>
electrica					
sortidas	744'878.35	296'358.35	324'147.55	1'530'571.50	
entradas	1'264'322.15	315'644.60	318'503.10	1'610'197.15	
deposit (positiv)	519'443.80 ¹⁾	ingüna	0.00	79'625.65	79'625.65
retratta (negativ)	0.00	egualisaziun	5'644.45	0.00	5'644.45
					<u>73'981.20</u>
					<u>223'655.86</u>
deposit	35'569.23	12'031.18	4'016.80	203'159.36	254'776.57
retratta	1'136.25	0.00	29'842.61	141.85	31'120.71
					<u>223'655.86</u>

¹⁾ ingün deposit, dimpersè bunificaziun i'l quint annual

²⁾ squintà aua/aua persa

Quista survista muossa ils deposits (= taxas otas avuonda) e las retrattas (= taxas massa bassas) illa finanziaziun speciala dals dicasteris da redschia. Supplementariamaing pon gnir congualadas la relaziun dad entradas e sortidas dals dicasteris da redschia dals differents cumüns.

Il la pratcha vaglia il sequaint princip:

Il cumün fusiunà unifichescha sia basa legala plü svelt pussibel, però il plü tard davo 5 ons. Fin pro l'entrada in vigur correspondent, fa il cussagl da cumün adöver – transitoricamaing – pel territori dals cumüns chi existan hoz, da las ledschas actualas.

A basa dals resultats muossats survart as poja preverer, cha las taxas futuras as fixaran i'l rom dal uorden da taxas dal cumün actual da Zernez/Brail.

Independantamaing da la fusiun ston ils cumüns as confuonder d'ürant ils prossems ons, a basa da las legislaziuns federalas e chantunalas, culla problematica da la finanziaziun dals dicasteris d'aigna redschia tenor il princip dal chaschunader. Üna calculaziun plü detagliada d'üna taxa definitiva dal nouv cumün, nu po esser our da quist motiv part da quist proget. Id es da manzunar cha sainza fusiunar sarà l'augmaint da las taxas in realaziun plü ot pro quels cumüns chi han d'investir i'ls divers provedimaints e pro'ls cumüns chi nu prevezzan investiziuns restaran las taxas listess otas.

9. CUMÜN DA VASCHINS

La gruppa da proget operativa ha discutà la fatschenda cun rapreschantants dals cumüns da vaschin. Tenor basas legalas actualas (art. 89 ledscha da cumüns chantunala) cumpiglia la fusiun dals cumüns politics, scha duos o plüs cumüns as unischan in ün nouv cumün, eir ils cumüns da vaschins.

Unicamaing a Lavin s'ha il cumün da vaschins fingià uni cul cumün politic ed es dimena scholt.

Ils rapreschantants dals cumüns da vaschins sun da l'avis, cha scha'ls cumüns politics fusiuneschan schi chi fetscha eir sen dad avoir unicamaing ün cumün da vaschins. Id es previs, cha las radunanzas dals cumüns da vaschins tiran üna decisiun correspondent e quai avant co cha la dumonda da fusiun vain suottamissa als cumüns politics.

10. CORPORAZIUNS DA BASELGIA

Pro las corporaziuns da baselgia nu daja ingüns müdamaints in consequenza da la fusiun dals cumüns politics.

11. CUNVEGNA DA FUSIUN

Davo ils sclerimaints pendants, las occurenzas d'infuormaziun, la consideraziun dad indicaziuns e posiziuns vegn tut per mans l'elavuraziun d'üna missiva e dal contrat da fusiun (o cunvegna da fusiun). La missiva ed il contrat da fusiun fuorman vairamaing la part principala pro las votumaziuns sur da la fusiun chi han lö al listess mumaint i'ls quatter cumüns. Aint il contrat da fusiun sun da fixar tuot ils elemaints importants e las disposiziuns importantas per la fusiun e per la fundaziun dal nouv cumün. Affars generals (vaira p. ex. scoula, administraziun, gestiuns tecnicas, chamonnas cumünalas, adöver da vias da god/vias champestras, pumpiers e.u.i.) vegnan fixats illa missiva. Las basas legalas correspudentas ston lura però gnir, as basond sülla missiva, elavuradas dal cussagl da cumün ed approvadas da las votantas e dals votants.

L'uniun dals quatter cumüns vain realisada unicamaing, scha mincha cumün approva la fusiun. Sch'ün cumün nun approva la fusiun, schi restan ils cumüns uschè sco ch'els sun hoz.

Illa pratcha vaglia il sequaint princip:

Il cumün fusiunà unifichescha sia basa legala plü svelt pussibel, però il plü tard davo 5 ons. Fin pro l'entrada in vigur correspudenta, fa il cussagl da cumün adöver – transitoricamaing – pel territori dals cumüns chi existan hoz, da las ledschas actualas.

Ils votants dal nouv cumün vuschan gio sur d'üna nouva ledscha d'impostas, sur d'üna nouva constituziun ed elegian las autoritats previssas. Quai avant cha la fusiun aintra in vigur.

12. RIASSUNT DA LAS CONCLUSIUNS

In princip as poja resümar las conclusiuns dals sclerimaints sur da la fusiun seguaintamaing:

- Ragiundscher ils böts meglder e plü efficaint sco schi's resta sulet
- Rinforzar la posiziun dals quatter cumüns illa regiun ed invers il chantun
- Il cumün nouv vain resguardà in Engiadina plü ferm sco cumün da center
- Trar a nüz las sinergias optimalmaing e rinforzar la prestaziun economica
- Megldrar l'utilisaziun ed il mantegnimaint da las infrastrukturas
- Üna structura da scoula orientada al futur, mantgnair il lö da scoula Zernez e s-chaffir ün nouv lö da scoula a Lavin
- Concentrar nossas forzas
- Mantgnair i'l cumün nouv ils mezs finansials chi vegnan deliberats
- Rinforzar la situaziun finanziaria e las pussibilitats d'investiziun
- Fixar ün pè d'impostas attractiv, concorrenzial e radschunaivel
- Contribuziun chantunala per la fusiun da CHF 3'000'000
- Sustgnair las societats, promover la cultura e rinforzar la posiziun turistica
- Simplifichar l'occupaziun dals posts da las autoritats e da l'administraziun
- Modernas plazzas da lavur e d'administraziun sco eir structurar efficiaintamaing las gestiuns cumünalas
- Focussar lavurs administrativas e diminuir ils cuosts administrativs
- Viver l'autonomia cumünala in realtä e na be sül palperi
- La fusiun es l'ultim pass davo ün lung svilup da cooperaziuns e consorzis
- Garantir daplü cundecisiun da las abitantas e dals abitants a regard lezchas importantas dal cumün, cun s-chaffir unitats d'organisaziun modernas sün tuot ils s-chalins ed eir cun schoglier las cooperaziuns ed ils consorzis
- Realisar üna fusiun da libra voluntà our d'aigna forza in ün bun mumaint e quai cun tour incunter masüras da sustegn chi vegnan sportas
- Fusiunar uossa ed esser pront da profitar dals avantags finansials, schi vegn introdüt la nouva ledscha d'egualisaziun da finanzas.

Quist rapport intermediar es gnü approvà da la suprastanza cumünala respectivamaing dals cussagls da cumün a man da las votantas e dals votants. Uschè vegn rinforzada lur posiziun positiva invers il proget da fusiun.

Ulteriurs exemplars pon gnir retrats in tuottas duos linguas pro las administraziuns cumünalas d'ürant las uras da fnestrigl o pon gnir chargiadas giò da las paginas d'internet dals cumüns:

www.guarda.ch / www.lavin.ch / www.susch.ch / www.zernez.ch